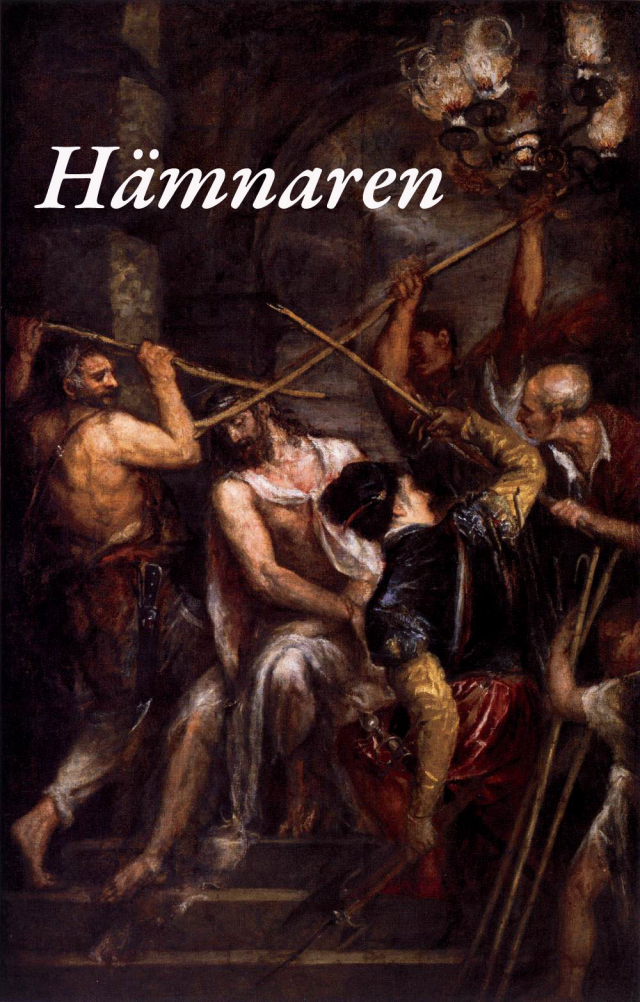

Hämnnaren

Hämnaren

romerskt-judiskt drama efter Lewis Wallaces roman

Personerna:

Simonides
Esther, hans dotter
Juda Ben Hur
Tirza, hans syster
Miriam, deras moder
Messala
Pontius Pilatus
hans hustru
David, zelot
General Quintus Arrius
Tiberius Caesar
hans läkare
Melissa, kurtisan
Sejanus
Jesus
Saulus

vakter och soldater
galärslavar och spetälska

Handlingen äger rum i Jerusalem och Rom omkring år 30.

Akt I scen 1. Jerusalem.

Simonides Det här är mitt livs lyckligaste dag. Tänk att jag skulle få leva så länge för att få uppleva den! Livet har inte alltid varit lätt för oss, och det vet vi minsann vad det är för förskräckliga prövningar som vi har fått gå igenom under ständigt upprepade kriser...

Esther Pappa, glöm nu all din bitterhet och håll dig till den lyckliga dagen!

Simonides Jag skall försöka, mitt hjärta, men det är tyvärr inte lätt att glömma något av våra lidanden, samtidigt som de tjänar till ständig nyttig beredskap inför vad som komma skall, som aldrig någon kan veta någonting om förrän det är för sent...

Hur Låt oss äntligen komma till saken och dricka för vår lycka innan vi helt drunknar i gamle Simonides visserligen alltid kloka men dock alltid beständiga ältanden och vältanden...

Tirza Skål, broder!

Miriam För er utomordentliga lycka, och må den vara livet ut, och må era liv bli lika seglivade som er lycka.

Hur Tack, mor. Din vishet överträffar alla andras.

Esther Skulle inte Messala komma också?

Hur Han skulle ha kommit för länge sen. Något måste ha hänt honom. Han brukar inte bli försenad. Men ännu kan han komma, och han kommer säkert. Han

missar aldrig en fest, och i synnerhet inte en som denna. Det är ju inte alltid hans fosterbror förlovar sig.

Esther Hoppas det är första och sista gången. (*Hur kysser Esther ömt.*)

Miriam Det hoppas vi alla.

Simonides (*glad*) Hurra, hurra!

Tirza När man talar om trollen... Är det inte just han som kommer nu? (*Messala kommer in genom porten.*)

Hur (*reser sig*) Min bästa vän! Äntligen! Vi har väntat på dig! Var har du hållit hus? Vi blev faktiskt oroliga.

Tirza Han ser inte glad ut.

Hur Har något hänt?

Messala Jag är hemskt ledsen, Tirza, för min grova försumlighet, men just denna av alla dagar, som borde ha varit den gladaste högtidsdagen av alla även för mig, blev jag uppehållen av ett icke välkommet besked från Rom.

Hur Säg inte att du har blivit kallad?

Tirza Det är just vad han har.

Messala Ingen beklagar det mer än jag.

Hur Det är lika ovälkommet för oss alla. Är det din far?

Messala Ja. (*vänder sig främst mot Tirza*) Jag är verkligen hemskt ledsen. Detta var planerat att bli en dubbel förlovningsdag och fest, men nu, Tirza, ser jag ingen möjlighet längre att kunna lova dig någonting. Jag vet inte hur många år jag blir i Rom, och jag har därför ingen rätt att binda dig vid några löften.

Tirza Du är fri, Messala. Jag kan heller inte binda dig. Låt oss försöka vänta på varandra om det går, och om det inte går har ingen av oss några bindande förpliktelser.

Messala Jag är rädd att det måste bli så, Tirza. (*fattar en bågare*) Men det är ändå din förlovningsfest, Juda, och den får icke firas mindre bara för att jag blivit inkallad. Skål, min bästa vän och broder. Må vår vänskap alltid bestå och aldrig befläckas.

Miriam Du kan ändå från Rom hålla kontakten med oss, Messala, genom brev med både Tirza och din och hennes bror.

Messala Rätt så, moder Miriam.

Hur När måste du resa?

Messala Jag äger bara att eskortera och installera den nye prokuratorn över Judéen, som är på väg från Rom redan och kan komma vilken dag som helst.

Simonides Vem är det?

Messala En viss Pontius Pilatus.

Simonides Vad är det för en typ?

Messala En streber och ganska inbilsk ämbetsman. Varje romare upplever en kommendering till Palestina som en förvisning och förnedring. Ingen kommer hit frivilligt.

Hur Alla vettiga romare känner hur väl de är hatade här.

Tirza Utom Messala, som är en av oss.

Messala Ja, mina älskade vänner, jag har den stora äran och privilegiet att få vara en av er, och jag känner mig mer som en jude än som romare. Därför bjuder det mig extra emot att nödgas skilja mig från er. Det är här jag hör hemma.

Hur Du kommer tillbaka.

Messala Det hoppas jag verkligen.

Simonides Är den där Pontus Pilatus militär eller en mera fredlig typ?

Messala Han hade aldrig skickats hit om han inte var helt skrupelfri inför att ta i med vilka hårdhandskar som helst. När det gäller ordningen är han fullkomligt hänsynslös. Annars hade han aldrig skickats hit av Tiberius.

Simonides Är han kompetent nog att kunna upprätthålla någon ordning? Det har ingen tidigare prokurator varit.

Messala Jag förstår precis vad du menar. Därför är romarna så rädda för att skickas hit. De vet att chanserna att misslyckas och råka illa ut är överväldigande och att knappast någon kan klara en karriär här. Men Pilatus är modig. Så mycket vet jag. Han tar det som en utmaning.

Simonides Ack, vi har haft så mycket problem med romarna, att det sista vi vill och orkar med är mera problem.

Messala Jag tror inte att han är den som frivilligt skulle starta några.

Simonides Det krävs mycket klokhet för att kunna undvika dem.

Hur Hans bekymmer är inte våra bekymmer. Våra enda bekymmer är för *Messala*, för att han måste lämna oss och bege sig ut på okända öden i världens farligaste stad det förfärliga Rom.

Messala Åja, det finns ingen anledning till oro. Jag är ju ändå fullt utbildad till att kunna hantera vilka kriser som helst, i synnerhet inom armén. Oroa er inte. Jag ska hålla kontakten och ständigt kunna lugna er på orosfronten.

Miriam Det är allt vi ber dig om och det enda vi har rätt att begära.

Hur Skål, *Tirza* och *Messala*. Er lycka är kanske ändå bara uppskjuten, vilket jag innerligt hoppas och ber att få utbringa en skål för.

Simonides Det deltar vi alla i.

Esther Skål, syster. Må din väntan inte bli lång, och du har mig att stödja dig i den.

Tirza Tack, *Esther*. Men er lycka är den enda viktiga just nu.

Miriam Låt oss då skåla för allas vår lycka, att den aldrig må avtrubbas.

Tirza Ja!

Messala (mot Tirza) Skål, min älskade. På återseende.

Hur Må er lycka bli lika stor som vår.

Simonides Måtte de högre makterna bistå oss med att upprätthålla den lycka som vi trots allt har vunnit.

Messala Skål! (*De skålar alla hjärtligt med varandra.*)

Hur (mera intimt med honom) Vad väntar du dig av Rom? Varför bävar du inför att fara dit?

Messala Jag är rädd att det skall förändra mig. Min far vill göra en soldat av mig, en karriärist i den kejsrerliga armén, en framgångsrik general och politiker och gudarna vet vad. Han glömmer min mänsklighet i ambitionen att kräva av mig att jag skall hedra hans namn med att göra karriär.

Hur Är det risk för att du kan förlora din mänsklighet?

Messala Naturligtvis inte. Det är väl bara det okända jag är rädd för, som alla andra.

Hur Vi ser fram emot att få dig tillbaka.

Messala Förr eller senare kommer jag tillbaka, och då är vi en familj igen.

Hur (omfamnar honom) Må dina gudar skydda dig mot Rom och dess makt.

Messala Och må din Gud skydda dig mot romarna. (*De kramas länge.*)

Simonides Är det avsked redan?

Messala Jag är rädd att jag måste gå, mina vänner. Förberedelserna väntar inför prokuratorns ankomst. Allt måste fungera perfekt, och det gäller att vidta alla försiktighetsåtgärder för hans säkerhet.

Miriam Kan något hota honom?

Simonides Här i Israel känner sig alla romare ständigt hotade och med all rätt, för de är det. Lönnmördarna tröttnar aldrig.

Messala Jag hoppas vi alla åter ses under lyckligare former nästa gång utan Roms makts skugga över oss.

Simonides Den är alltid över oss.

Esther Tyst, far.

Hur Vi är glada att du kom över huvud taget.

Messala Jag också. (*fattar än en gång hans hand*) Jag kommer alltid att göra allt vad jag kan för att beskydda er.

Hur Tack, Messala. Du är vår broder.

Messala Ni är min enda riktiga familj. (*Avskedet fortsätter.*)

Tirza Jag skall vänta på dig.

Messala Du behöver inte.

Miriam Vår enda tröst är att vi har en son inom maktens sfärer i Rom.

Simonides Det kan komma att behövas.

Scen 2.

Pilatus Jag vet att jag har kommit till världens omöjligaste land, en pesthärd rent ut sagt rent mänskligt, där alla världens bråk alltid fokuserats för att ständigt explodera, ingen vet när och ingen vet hur eller varför. Jag vet nog hur det är. Jag är realist. Detta är en straffkommendering och ingenting annat, jag har anvisats världens omöjligaste land bara för att överheten behagar djävlans med mig och det ordentligt. Men vad kan vi göra? Det finns bara en sak att göra, att försöka begränsa skadorna. Nå, min bäste Messala, du har ju haft en stor del av ansvaret för ordningen här en längre tid, kan du påstå att allting är i ordning?

Messala Ja, herr prokurator.

Pilatus Det inbillar du dig bara. Jag vet nog hur det är. I varje gränd lurar det en terrorist, som bara väntar på ett möjligt tillfälle att få sätta en kniv i en romares rygg, vilket händer ideligen. Därför har jag skickats hit, för att jag som alla andra skall misslyckas med att kunna göra någonting åt saken, men jag tänker ändå göra mitt yttersta för att göra så gott jag kan. Det viktigaste av allt är att vi synes hålla ordning, att judarna fattar att vi är över dem, att vi aldrig blottar någon svaghet, och därför måste vi oavbrutet demonstrera vår överlägsna militärmakt. Därför skall min installering vara en överlägsenhetsdemonstration. Ingenting får gå fel. Inte en djävla jude får se någon möjlighet till något attentat. Är alla möjligheter uteslutna?

Messala Ja, herr prokurator. Det kommer inte att finnas någon möjlighet för något intermezzo.

Pilatus Det tror du bara. Det kommer att uppstå bråk, lita på mig, jag känner det på mig, det är oundvikligt med detta omöjliga folk, som alltid bara har besegrats och som därför bara består av terrorister. De kommer att hitta på något djävulskap, var så säker. Men om och när det händer måste vi omedelbart slå till och det hårt. Vi får inte visa någon svaghet. Är du införstådd med detta?

Messala Fullständigt. Ingen i eskorten kommer att vara obeväpnad.

Pilatus Vi kommer att göra vårt yttersta för att eliminera allt oförutsett som kan hända, och har vi tur händer det inget. Men om det händer något så måste soldater och bödlar och alla djävlar vara beredda till omedelbar verkställning av dödsdomar. Ingen orosanstiftare får komma undan. Är det klart?

Messala Herr prokurator, ni kan lita fullständigt på vår totala beredskap.

Pilatus Det är bäst för dig själv, min gosse, för om det händer något kommer du att hållas ansvarig. Är det förstått?

Messala Naturligtvis.

Pilatus Gott. Då vågar vi oss på det här gatloppet. Ve den jude som vågar sig på en romare, nu och för evigt! Vi är här för att stanna! Det måste de lära sig, för deras eget bästa!

Messala Ja, herr prokurator.

Pilatus Nej, det kommer de aldrig att lära sig. Kom! Låt oss få det undanstökat!

Scen 3.

Hur Du får inte ställa till med något, David.

David Vem kan hindra mig?

Hur Romarna är inte att leka med, och den nya ståthållaren kommer inte att tveka inför att låta korsfästa vem som helst. Han är värre än alla de tidigare.

David Desto större skäl att göra vad vi kan när vi får tillfälle.

Hur David, förstår du inte, att det är bara våra egna du offerar? Du värvar zeloter för självmordsuppdrag.

David De är frivilliga.

Hur De luras i döden för ingenting.

David Du kan vara lugn, Ben Hur. Vi tar inga risker. Vi utför inga terroråd om vi inte är säkra på att komma undan med det.

Hur Alltså planerar ni något.

David Vi planerar alltid något. Det är det vi är till för. Om vi inte fanns och ständigt planerade för attacker mot den förbannade ockupationsmakten skulle det vara slut med Israel, vår identitet och vår kultur, och Gud skulle vara död för oss och för världen. Det kan vi inte acceptera, för vi kan aldrig svika Gud.

Hur Det är dåraktigt!

David Nej, det är följdriktigt. Vi har inget val. Du vill skydda romarna, för att du känner den där inbilske Messala, som skall till Rom nu och göra karriär. Du vill rädda hans sista dag i tjänsten. Du är en romersk rövslickare.

Hur Jag vill inte att människoliv offeras i onödan!

David Och vad har romarna gjort ända sedan de kom hit för 80 år sedan om inte offerat judiska människoliv i onödan? Om vi låter dem fortsätta i 80 år till är vi utrotade!

Hur Om ni insisterar på att hålla på med era terroråd kommer de att utrota oss, för de kommer inte att se något annat val.

David Alltså har vi inget val. Vi måste slå tillbaka. Vi måste försvara oss. Vi måste oavbrutet hämnas. Och något säger mig att Israel kommer att överleva bättre än den romerska världsmakten.

Hur Jag ber dig, David...

David Du vet att du ber mig förgäves. Men jag lovar dig, Ben Hur, att vi skall inte ta några risker. Vi kommer inte att offra oss, och vi kommer bara att göra något om det är fullkomligt riskfritt.

Hur Det är det aldrig.

David Jo, om vi kommer undan, vilket i så fall bevisar det.

Hur Du är hopplös. Jag tänker på min familj och framtiden. Du tänker bara på hat.

David Befogat sådant. Var inte orolig. Vi kommer aldrig att utsätta din familj för fara, emedan vi vet, att du aldrig kommer att förråda oss.

Hur Ge dig iväg, David! Jag vill inte se dig mera!

David Du kommer över det. När dagen är över och vi träffas igen börjar vi på ny kula igen och börjar gräla igen, som vi alltid har gjort. Det är fördelen med att tillhöra Guds egendomsfolk. Hur mycket vi än grälar och hatar varandra och aldrig kommer överens kan vi ändå alltid lita på varandra och älska varandra. (*går*)

Hur (slår näven i marken i frustration och vrede) Han får inte förstöra Messalas avsked! Den värsta otjänst han kan göra judarna är att ställa till med något för Pilatus installation, och han fattar det inte, den blinda fanatikern!

Scen 4.

Stor uppståndelse. Messala kommer in stödande den blödande och vacklande Pilatus under omfattande väpnad eskort.

Pilatus Jag varnade dig, Messala!

Messala Jag försäkrar er, att de skyldiga redan har arresterats.

Pilatus Det hjälper inte! Olyckan har skett! Du klarade inte av det!

Messala Attentatsmännen har gripits.

Pilatus Vad du tjarar. Katastrofen är att de över huvud taget kom åt att ställa till med något attentat!

Messala Det kan ha varit en olyckshändelse.

Pilatus En olyckshändelse! Ett attentat mot prokuratorns liv! En demonstration mot Rom under själva hans installation! En olyckshändelse! Du är till och med mera inkompetent än vad du redan har bevisat dig!

Messala Tegelstenen som föll ner kan ha lossnat av sig själv.

Pilatus Från ett judiskt tak! Är du romare eller jude, din misslyckade klåpare?

Messala Jag är bådadera, och i den romerska rättens namn bör jag ta hänsyn till alla faktorer i händelsen.

Pilatus Det är politik det handlar om! Vi kan inte tolerera att en romersk prokurator under pågående installation utsätts för attentat av något slag och att detta ger folket möjlighet till lönnmord och oordning! Inga förbrytelser mot Roms ordning kan accepteras! Det är vi eller dem! Det är makten eller upproret och kaoset! Makten kan inte tolerera att den saboteras! Krigsrätt råder, och de skyldiga måste alla korsfästas och avrättas, om de så skulle råka vara oskyldiga genom någon "olyckshändelse".

Messala Jag skall förhöra den huvudansvarige genast. Han är omhändertagen med hela hans familj.

Pilatus Bra! Korsfäst dem!

Messala De har rätt till en laglig rättegång.

Pilatus Inte om de inte är romerska medborgare.

Messala Herr prokurator, med respekt, men jag känner dem sedan jag var barn och har vuxit upp under deras gästfrihets tak. De hör till Jerusalems äldsta och mest ansedda familjer, och de har alltid samarbetat friktionsfritt med Rom. Vanlig mänsklighet kräver åtminstone en rimlig utredning.

Pilatus Någon måste korsfästas! Vi måste statuera exempel! En sådan här sak får inte passera!

Messala Lämna saken åt mig. Det blir det sista jag gör innan jag lämnar Jerusalem. Om ni inte låter mig hantera den rätt kan ni få ett uppror på halsen på livstid.

Pilatus Gör vad fan du vill, din förbannade odåga, bara jag sedan får härska här i fred! Jag är redan trött till döds på detta infernaliska land. *(tar sig ut med hjälp av några vakter)*

Messala Bara han får sova och glömma chocken hämtar han sig nog och blir resonlig igen. Se till att han får allt vad han behöver, vin och kvinnor framför allt. Han behöver skämmas bort, så glömmer han bort att gräla.

vakt Ja, kapten Messala. *(går)*

Messala Se till att fången Ben Hur förs in till mig.

vakt 2 Ja, kapten Messala. *(går)*

Messala Så kommer det svåraste, kanske mitt livs svåraste ögonblick, att behöva döma min bästa vän till döden. Kan det undvikas? Det måste gå att undvikas. Men hur?

(Ben Hur föres in i fjättrar.)

Hur Messala, vad har du gjort med min familj?

Messala Vad har du gjort med prokuratorn?
Hur Ingenting!
Messala En tegelsten föll från ditt tak, och du sågs vid stället där den lossnade.
Hur Du kan inte tro att det var med avsikt. Den råkade lossna av sig själv. Det var en olyckshändelse.
Messala Det startade en kedja av olyckshändelser, som attentatet mot centurionen som stacks ihjäl bakifrån i förvirringen som uppstod genom att prokuratorns häst stegrade sig och prokuratorn ramlade av medan panik och uppror genast bröt ut bland folket, som på ett givet tecken.
Hur Som du säger, en kedja av olyckshändelser. Du kan inte straffa min mor och syster för det.
Messala Prokuratorn kräver att hela familjen straffas, och han är enväldig domare här.
Hur Och kan du gå med på det, du som vuxit upp som en av oss under vårt tak, min bäste och äldste vän?
Messala Tyvärr väger allting sådant lätt inför lagen, som är Rom, och jag tillhör Rom. Jag kan inte kompromissa, min vän. Lagen är obeveklig eller icke existerande. Det finns inget utrymme för kompromisser.
Hur Så du dömer mig till döden för Pilatus ansiktes skull. Betyder då det mänskliga ingenting? Kan du förneka din egen mänsklighet? I så fall är du ingen människa längre. Du måste tro mig när jag försäkrar med alla tänkbara eder att tegelstenen föll helt av sig själv när den föll.
Messala Just i det ögonblick då prokuratorn befann sig nedanför, och exakt vid den punkt där han skulle ha befunnit sig, om inte hans häst hade vädrat någon fara och backat några steg? Vem kan tro på det? Ingen rationell person, och ingen i hela Rom. Detta är en politisk angelägenhet, och någon måste bära ansvaret. Du är den enda möjliga.
Hur Skona då åtminstone min mor och syster.
Messala Jag beklagar, Juda Ben Hur, men de måste betraktas som medansvariga i egenskap av just din mor och syster och ansvariga för hushållet i det hus varifrån attentatet uppkom.
Hur Vad tänker du göra med dem?
Messala De är arresterade liksom du i väntan på förhör. Du är den först förhörde. (går närmare) Juda, detta är mitt livs förfärligaste ögonblick. Vem kunde i sina vildaste fantasier ana igår att en sådan här situation skulle uppkomma? Jag kan rädda deras liv, men de måste bort från offentligheten. Det är allt jag kan göra för dem.
Hur Du prisger dem åt fängelse på livstid?
Messala Ert hem måste förseglas. De kan aldrig komma hem mer.
Hur Och min avrättning? Tänker du låta korsfästa mig? Jag är ingen romersk medborgare och således rättslös och kan inte avrättas med svärd.
Messala Juda, jag kan rädda ditt liv, men frågan är om det är någon räddning.
Hur Du ger mig hopp.
Messala Jag kan låta dig bli undansmusslad till galärerna. Det är enda möjligheten för mig att rädda ditt liv, om du vill ha det räddat.
Hur (ser honom tankfullt i ögonen) För min mors och min systers skull kan jag tänka mig att leva vidare även under de vidrigaste tänkbara villkor. Du ger mig en enda chans, och jag har inget annat val än att ta den.
Messala Så är det, Juda Ben Hur. Själv reser jag till Rom och kastas där in i ett helt annat liv, vilket jag kommer att anstränga mig för att förlora mig i, bara för att försöka glömma vad som här har hänt idag och som har förstört minst fyra människors liv, de tre som utom mitt eget var mig de dyraste livet i världen. Jag är rädd nu att din syster aldrig kommer att kunna bli min hustru.

Hur   Ingenting är omöjligt, om du bara skänker henne livet.

Messala   Jo, min vän, Rom gör det omöjligt. Jag lämnar mitt judiska liv för att bli helt och hållet romare, för jag tillhör min far, som har befallt det så. Jag är från och med nu livegen under Roms lag. Och du räddas till livet genom att bli galärslav. På så sätt blir vi faktiskt båda trälarna under Rom.

Hur   Vi var fria män ännu igår.

Messala   Så plötsligt kan hela universum skifta till sin egen motsats.

Hur   Jag tänker leva vidare mot alla odds bara för att en dag bryta den träldomen.

Messala   Jag kommer aldrig att kunna bryta den.

Hur   Då är du förlorad. Du har givit upp, men jag ämnar aldrig ge upp.

Messala   Då har du i alla fall något att leva för. Lev väl, min vän, men utan illusioner, ty ditt liv blir svårare än någon annans.

Hur   Något säger mig att vi ändå kommer att mötas igen, och då blir frågan vem som har klarat livet bättre.

Messala   Jag måste gå till mina plikter. Jag har ett vulkanutbrott att försöka stävja genom prokuratorns vrede. Han ville korsfästa hela din familj. Jag lyckades få honom att tillfälligt sova på saken. När han vaknar upp skall hela din familj vara borta, så att han inte längre skall ha någon anledning att tänka på det. Därefter försvinner jag, och han blir ensam med det judiska folk som han redan fruktar och hatar som en mardröm som han aldrig kommer att slippa. Jag tror att han i längden kommer att klara sin sits sämst av alla.

Hur   Gå till ditt Rom, Messala. Jag går till galärerna för att anta din utmaning och överleva.

Messala (till vakterna) För bort honom. Vi är färdiga med honom här. (*Vakterna tar hand om honom.*) För bådas vår skull, Juda Ben Hur, hoppas jag vi aldrig ses igen.

Hur   Så smärtsamt är vårt ofrivilliga avsked, att du hoppas aldrig mer få se mig. Dess värre, Messala, tror jag att det en dag blir oundvikligt.

Messala   Den dagen den sorgen. För bort honom!

Hur (under det att han blir bortförd) Jag kommer tillbaka! (*föres ut*)

Messala   Det blev ännu värre än jag befarade. Han menar vad han säger. Jag kommer att få mycket att glömma i Rom, men dess värre vet jag redan att jag aldrig kommer att lyckas. Den här dagen kommer att förfölja mig för resten av mitt liv.

Akt II scen 1. Galärslavarnas nattläger i kölsvinet.

galärslav   Broder, räck mig din hand. Jag är döende.

Hur   Det är vi alla.

slaven   Nej, du kommer att överleva.

Hur   Varför tror du det?

slaven   Du har något att leva för. Hatet brinner i dina ögon. Hos nästan alla oss andra har det brunnit ut.

Hur   Du talar om hatet som om det var något gott.

slaven   Det är det det är. Det håller en levande. Det är energi som brinner utan att förtäras, för det göder sig själv hela tiden. Har den väl kommit i gång slocknar inte den elden förrän ditt hat är tillfredsställt.

Hur   Du vet min historia.

slaven   Nej, där är något mera. Du blev fråntagen familj och hem av din bästa vän och skickad till galärerna av honom, men där är något mera. Vad är det egentligen du hatar?

Hur   Hela Rom, som är den egentliga skulden till allas våra öden.

slaven   Det artar sig. Om Rom är det hat som håller dig vid liv kommer du att leva i evighet.

Hur Det ser jag knappast fram emot i nuvarande sits. Om du dör så kommer jag att avundas dig.

slaven Var så säker. Jag kommer att dö och det snart. Roddare som inte orkar mera puttas ut i havet och försvinner smärtfritt och spårlöst. Det är bara naturlig åtgång. Jag har ingenting kvar att leva för, inte ens mitt hat, som dog ut för ganska länge sedan. Jag har gått på tomgång sedan dess. Rutinen tog över mitt liv, och jag blev bara en kropp som arbetade mekaniskt helt utbränd på alla mänskliga känslor. Nu tar tröttheten över mer och mer, och jag ser fram emot att äntligen få sova. Hoppas det blir i evighet. (*Uppsyningsmannen kommer ner och fram till dem med piskan.*) Nu är något på gång. Är det dags för mig redan? Har jag saktat farten för de övriga?

slavdrivaren (till Hur) Du ska upp. Befälhavaren vill tala med dig.

Hur Med mig? Varför det?

slavdrivaren Ställ inga frågor. Kom med bara och möt ditt öde.

slaven Det kan inte bli värre än här nere.

Hur Vi ses senare, kompis.

slaven Om jag är kvar då. Har jag tur har jag äntligen sluppit undan.

(*Slavdrivaren går upp med Hur.*)

Har jag otur måste jag bli kvar ett tag till, men det är sensationellt att befälhavaren vill tala med en roddare. Då måste det vara något på gång. (*lägger sig till rätta och försöker sova utan att lyckas.*)

Scen 2. Quintus Arrius hytt.

slavdrivaren (in med Hur) Här är han.

Quintus Slappna av, min vän. Jag vill dig inget ont. Vi står inför en kanske avgörande drabbning, och jag har valt ut dig för att du är den seglivaste roddaren och ror bättre än alla andra. Var får du kraften ifrån till ett sådant hat?

Hur Svaret finns i Rom.

Quintus Inbilla mig inte att du ror för Rom. Jag har hört att du är jude. Ingen hatar Rom värre än judarna.

Hur Där har ni svaret.

Quintus Kunde just ana det. Och varför hatar du Rom?

Hur Genom den romerska ordningen berövades jag syster och mor och hem och blivande hustru och berövades även min bästa vän hans blivande hustru och det utan sak, medan jag skickades till permanent slavtjänst.

Quintus Här är alla lika oskyldiga. Straffet gör att man till varje pris måste bygga upp ett oskyldigt ego till försvar mot ens orättvisa öde, som terapi för att komma till rätta med det, det handlar om överlevnad, annars skulle man gå under direkt då det inte skulle finnas något annat att göra än ge upp, och småningom tror man på sin egen oskuld, hur skyldig man än är.

Hur Vi var faktiskt oskyldiga.

Quintus Det tvivlar jag inte ett ögonblick på, då ni var en hel familj och tre kvinnor tydligen dessutom. Men faktum är att varje massmördare på bänken bredvid dig betraktar sig som lika oskyldig som du och är lika övertygad som du om den saken. Bestraffning kan göra vilken brottsling som helst fullständigt oskyldig enligt egen övertygelse, ty individen är så skapad, att han alltid har rätt mot hela världen. Annars skulle han inte ha något existensberättigande. Men tillbaka till ämnet. Hatet håller dig alltså vid exceptionellt god vigör och effektivt liv, så att du utmärker dig framför alla dina medroddare, men det betyder att du måste se fram emot att en dag bli fri. Vad får dig att inbilla dig något så orealistiskt?

Hur Den möjligheten finns alltid för oss alla. Vi kan inte bortse från den. Och för de flesta av oss är det det enda som håller en kvar i livet.

Quintus Friheten, denna fåfångaste av alla illusioner. Vi är alla slavar under livets hårda fysiska lagar, men ingen vill erkänna det. Vi är bundna till slavtjänst under våra egna kroppar och måste böja oss i plåga för dem när de så kräver när vi blir sjuka i exempelvis gikt och njursten, och det finns ingenting vi kan göra åt det. Inget uppror hjälper. Fysiken är hopplös, och vi är alla hjälplösa slavar under dess lagar. Annars skulle vi kunna flyga, men vi kan inte ens det.

Hur Det finns någonting som heter själ, som alltid kan flyga.

Quintus Aha! Där har vi det! Galärslaven är filosof! Vilket skulle bevisas! Vad har du läst? Vilka filosofer känner du?

Hur Jag har läst en del Platon och Pythagoras.

Quintus Grunden för vår civilisation. Plötsligt får jag respekt för dig, för om du har grunderna för vår civilisation väl förankrade i ditt medvetande trots en omänsklig galärslavtjänst och ändå hatar Rom så måste nästan Rom darra för ett sådant hat. Tror du Roms dagar är räknade?

Hur Det kan jag inte yttra mig om. Vi var aldrig glada åt Rom i Israel, och jag var aldrig intresserad av Roms politik, allra minst den inre.

Quintus Det är den som är betänkelig. Rom har erövrat hela världen, den utgör inget problem längre, men styrelsen av Rom har upphöjt sig till konungar och skrotat republiken, vilket aldrig kan gå väl. Vi ser redan nu hur vår andre Caesar, en viss Tiberius, håller på att tappa greppet och låta Rom förfalla till en polisstat. Ingen romare har rätt att komma med invändningar mot kejsardömet, majestätsbrott är belagt med dödsstraff, medan ingenting är osundare än att tysta vettet, och alla republikanska förespråkare sedan Catos och Ciceros dagar har varit vettiga människor i motsats till Caesars familj, där det bara har funnits två, Julius Caesar och Augustus. Men vettet kan inte utrotas, och om det inte tillåts komma fram måste det växa som opposition tills det en dag måste bryta fram som en vulkan med destruktiv kraft. Detta är Roms enda fiende idag, dess egna inre fiende, som det själv odlar genom att förtrycka den. Och det fattar inte Rom. (*tystnar*) – Nåväl, nu har jag sagt för mycket. Det var inte meningen. Nu fick du den inblick i Roms inre angelägenheter som du inte ville ha. Men jag litar på att du inte för det vidare och anger mig. Du kan ju alltid berätta det för fiskarna, om vi får simma i morgon. Vi står med all sannolikhet inför en drabbning.

Hur Är det därför ni har kallat upp mig?

Quintus Inför en drabbning låter jag alltid en roddare befrias från kedjorna, i fall galären skulle gå under och jag skulle behöva räddas, vilket jag inte kan göra själv. Men den roddare som jag då befriar måste jag kunna lita på. Därför har jag bjudit dig till denna intervju. Var så god och tag några vindruvor. Det kan tjäna som extra energi åt ditt formidabla hat. Kanske jag en dag får samma anledning till hat mot Rom som du. Man vet aldrig. Nu vet vi var vi har varandra. Audiensen är över. Var så god och gå ner och sov innan bataljen begynner.

Hur (*bugar sig, har ingenting att säga, och går*)

Quintus Man träffar på de mest oväntade original bland galärslavarna. Aldrig har det hänt att jag träffat på någon som förtjänade att vara här. Tvärtom, de tycks ständigt överträffa varandra i oskuld. (*tar det lugnt, tar några druvoor och lägger sig till rätta vid fruktbordet.*)

Scen 3. Rom.

Marcellus Du kommer att få träffa kejsaren idag. Hur känns det?

Messala Jag kan inte klaga.

Marcellus Du klarar dig ganska bra, men du är dyster, som om du gett upp hoppet om att någonsin kunna bli lycklig.

Messala Du läser mig som en bok. Jag har aldrig kunnat dölja något för dig.

Marcellus Var du lyckligare i Palestina?

Messala Ja.

Marcellus Ändå har du allting här, en världsstad, världens centrum, navet för allt universum, hemmet för all lyx och välfärd, möjligheternas stad, med världens vackraste kvinnor och läckraste nöjen, med världens största utbud av kultur och skönhet. Och vad hade du i Jerusalem? Öken och sterilitet, ett olidligt klimat av ständig torka och överhettning med en omänsklig råhet och kyla om vintern som kontrast, bara folk som alltid grälar om de inte slåss och blir till terrorister, slaveri, fattigdom och elände, spetälskekolonier och dagliga korsfästelser, och ständigt ett hot i luften om det stora upproret med en ny oundviklig förstörelse av hela Jerusalem som resultat. Och det saknar du och vill tillbaka till?

Messala Ändå fanns det något där som saknas här.

Marcellus Och vad kan det vara?

Messala Mänsklighet.

Marcellus Vad är mänsklighet?

Messala Medkänslan, samhörigheten, värmen, behörigheten, känslan av att vara hemma.

Marcellus Du vet inte vad du talar om. Palestina lyckades göra dig fnoskig. Du har blivit en drömmare som alla judarna men lyckligtvis inte en farlig sådan som de. Och du längtar tillbaka?

Messala Jag har mitt liv här. Det kan inte hjälpas. Det vore bara dumt att ägna en tanke åt något annat.

Marcellus Du är ändå en sann romare. Jag vet vad som fattas dig. Du har inte funnit den rätta kvinnan. Bara du gör det så kommer du i balans och kan du finna även i Rom den fulländade harmoni, som du förlorade i Jerusalem när du berövades den som du hade velat gifta dig med.

Messala Du har kanske rätt, far. Har du funnit någon åt mig?

Marcellus Jag har en kandidat åt dig. Jag vill inte för allting i världen tvinga henne på dig, men hon kanske kan hjälpa dig. Hon är klok och har erfarenhet både av män och av världen.

Messala Är hon äldre än jag?

Marcellus Vad spelar det för roll? Inte många år. Vi män är så dåraktiga i det att vi alltid måste anse oss förmer än kvinnan och därför måste vara äldre för att vara säkra på att kunna dominera henne, medan hon övertar kontrollen över oss lika fullt ändå. Fördelen med en äldre eller erfaren kvinna är att hon har en människokänedom som du saknar och som du kan lära dig mycket av. Dessutom har hon bättre karaktär och hjärta än yngre kvinnor, som alltjämt domineras av fåfängan av sin egen skönhet. I det ögonblick en kvinna börjar förlora sin skönhet genom åldern träder hennes verkliga jag fram. Om det då är något med det klarar hon åldrandets problem och blir bara vackrare med sin tilltagande mognad, medan om hennes skönhet verkligen bara var fåfänga, som vanligen är fallet, vissnar hela kvinnan med hjärta och karaktär och allt med skönheten. Då duger hon bara till att skrotas, och det vet hon, och då klamrar hon sig krampaktigt fast vid vilken man som helst av ren desperation, vilket blir både hennes och mannens undergång, om han är dum nog att inte släppa henne.

Messala Var min mor sådan?

Marcellus Nej, hon hade goda egenskaper, men hon dog för tidigt. Hon hade bristande fysik. Jag älskade henne verkligen, men jag är rädd att jag älskade ihjäl henne. Hon tålde inte mycket.

Messala När får jag träffa henne?

Marcellus Din mor?

Messala Din kandidat.

Marcellus Omgående. De borde vara här nu. Jag rådgjorde med Caesar om problemet, och han fiskade fram denna pärla åt oss. Jag hoppas att hon duger.

en tjänare General, kejsaren är här.

Marcellus Han är välkommen. Låt dem inträda utan krus.

(Dörrarna slås upp, och det kejsarliga hovet uppträder,

Tiberius med uppfostrning och med en skön grekinna vid sin sida.)

Tiberius Det är första gången på länge som någon har lyckats roa mig, *Marcellus*. Det var verkligen snillrikt av dig att föreslå mig rollen som sutenör.

Marcellus Min son är tacksam för att du ställde upp.

Tiberius Så detta är din son, den lovande perfekte romerske soldaten, uppfostrad i vår mest ökända provins, vart han kanske en dag skickas tillbaka som prokurator, ännu en i den långa raden av lovande sådana som misslyckats. *Messala*, min son, som tillfällig lättnad på din karriärs förfärliga väg mot undergången har jag det lilla nöjet att få presentera för dig Roms mest sofistikerade kurtisan. Får jag presentera *Melissa* från Athen.

Melissa Jag har blivit utsedd att uppfostra dig, om du vill ta emot min undervisning.

Messala Ni är vacker, min fru. Det skulle ingen kunna förneka.

Marcellus Hon är oemotståndlig, inte sant, *Messala*?

Messala Jag skall gärna ta emot er undervisning. Jag har mycket att lära mig av livets mjukare och skönare sidor. Som soldat har jag nästan bara fått lära mig de hårda och obehagliga.

Melissa Då skall det bli mig en ära att få ta mig an er.

Tiberius Roa er, mina barn, så länge ni kan, men ni är båda ännu unga, så ni har säkert ett antal år på er innan ni vissnar som alla andra. Ni kan ännu roa er så att det verkligen är roligt och inte bara en förnedrande underhållning för att slippa ha tråkigt. *Marcellus*, vi har affärer att diskutera.

Marcellus Till er tjänst, min härskare.

Tiberius Jag ämnar dra mig tillbaka. Rom äcklar mig. Jag vill tillbringa resten av mitt liv ute på Capri, en eremitkoloni fjärran från alla världens laster och vederstygglighet, där jag kanske mera i fred kunde få odla mina privata nöjen. Men jag behöver någon som kan sköta Rom åt mig i min ständiga frånvaro.

Marcellus Armén? En general? En milis? En polis?

Tiberius Någonting däråt.

Marcellus Jag tror att jag i så fall har just den man åt er som ni kan behöva. Han är den perfekta polisgeneralen som skulle vara er lojal in i döden samtidigt som han aldrig skulle tveka inför att med vilka medel som helst upprätthålla ordningen.

Tiberius Det låter bra. Vad heter han?

Marcellus Sejanus.

Tiberius Det låter bekant. Jag tror att jag fått upp ögonen för honom också tidigare. Kom. Låt oss resonera. Var lyckliga, mina barn, om ni kan, så länge ni kan. *(går ut med Marcellus)*

Messala Kan du älska mig?

Melissa Jag kan älska vem som helst.

Messala Även gamla hemska gubbar som kejsaren?

Melissa I synnerhet han. Du anar inte vilka monster jag varit i kontakt med.

Messala Ändå har du överlevt.

Melissa Jag kan mina konster.

Messala Kom, syster *Melissa*. Jag är mycket intresserad av att få lära känna dig.

Melissa Ingen kan lära känna mig, för jag känner alla.

Messala Desto mera nyfiken på din lärdom gör du mig.

Melissa Kom, min vän. Välkommen till min skola. Men var beredd på, att du aldrig kommer att kunna ta dig ut ur den igen.

Messala Jag tar risken. Jag har ingenting att förlora.
Melissa Med den inställningen har du allting att vinna. (*De går ut tillsammans.*)

Scen 4. På havet.

(*Ben Hur och Quintus Arrius ligger utslagna på en flotte under brännande sol.
Den förre vaknar långsamt till.*)

Hur Ännu en dag under solen och än mer mördande än den förra. Har vi någon chans? För varje dag minskar chanserna, och vi måste dö i alla fall, fastän vi kommit undan. Så dog jag i så fall åtminstone som en fri man.

Quintus (*vaknar långsamt och mödosamt till, rosslande*) Har vi inte kommit längre?

Hur Vi rör knappast på oss.

Quintus Nej, jag märker det. Det är det jag menar.

Hur Hur mår ni?

Quintus Bäst att inte tala om det. Vi lever, men det är också allt. Har aldrig mått taskigare. Jag är rädd att du räddade mitt liv förgäves, stackars slav.

Hur Hoppet dör inte förrän livet har dött.

Quintus Menar du att vi har långt kvar?

Hur Åtminstone ett stycke kvar.

Quintus Ja, och det verkar långt, i beaktande av att vi inte ser land någonstans. Och på detta hav verkar vi inte komma ur fläcken, som om det skulle göra saken bättre. Vad ska vi göra, min vän? Jag har tyvärr inga vindruvor kvar.

Hur Då får vi svälta tills vidare.

Quintus Det ser inte bättre ut. Har du inget bättre förslag?

Hur Vi kan dessutom törsta, om vi känner för det.

Quintus Det är det jag menar. Längre kommer vi inte. Odysseus hade det bättre på sin flotte under storm, som åtminstone rörde på sig, än vad vi har det nu.

Hur Jag beklagar att jag räddade ert liv, om ni är så otacksam.

Quintus Det är jag som ska beklaga att du besvärade dig förgäves. Vi har ju inget att vara tacksamma för, så länge vi bara ligger och skvalpar här utan att någon räddar oss.

Hur Inte ens för livet? Alla de andra sjönk med galären. Alla fångarna drogs ner i djupet, fastkedjade utan att kunna fly. Alla soldaterna strök med och drogs ner av sina rustningar. Ingen kunde väl simma heller. Hur det gick för piraterna lär vi aldrig få veta, men det lär alltid komma nya pirater ändå.

Quintus Du börjar bli lika filosofisk som jag. Sokrates visste allt om döden och kunde därför strunta i den. Låt oss göra det samma och törsta ihjäl i lugn och ro.

Hur Ni får det att låta så enkelt.

Quintus Det är onödigt att komplicera det.

Hur Har vi klarat oss så här långt måste vi klara oss ett steg längre. Försynen gjorde att ni befriade mig från bojan. Det var er försyn, och när vi rammades kunde jag därför rädda er ensam av alla som drunknade. Det var en dubbel försyn, att vi sedan hittade denna flytande vrakdel och kunde klara oss upp på den. Vi från Israel är vana vid mirakler genom hela livet. Livet vore sig inte likt utan dem. De kan helt enkelt inte utebliva. Därför tror jag ännu på vår räddning.

Quintus Din så kallade Gud, den starke i Israel?

Hur Nej, han dog för mig när min familj ruinerades utan sak. Jag tror inte på en rättvisans gud, då det inte finns någon jordisk rättvisa. Man får vända sig till någon högre instans.

Quintus Som är?

Hur Vi vet inte. Jag kallar det försynen i brist på bättre definition. Men något andligt är det som kan uppträda i våra liv helt överraskandes och ställa till med

plötsliga vändningar till det bättre eller till det sämre, en sorts slump, som dock har någon mening med sig och ger oss de öden som utgör våra livs undervisning.

Quintus Nu låter du som Pythagoras igen. Jag vet inte om jag skall tro på det mera.

Hur Varför inte? Vad har man annars? Ingenting!

Quintus Det är just det vi har strax, om ingenting händer, men vem kan tro att någonting skulle hända här ute? Vi är ju mol allena mitt ute på det öde havet!

Hur En delfin kan komma och bogsera oss någonstans.

Quintus Jo, jag tackar. Fråga honom hur mycket han kostar.

Hur Ni börjar hallucinera.

Quintus Nej, jag ser verkligheten som den är. Snart ser jag den inte mer. Det är verkligheten.

Hur Men jag ser en annan.

Quintus Då är det du som hallucinerar.

Hur Nej. Det är faktiskt ett segel. Där borta.

Quintus Jag kan inte se. Mina ögon är igenmurade av saltet. De var dåliga redan förut. Är det sant? Kan det verkligen vara ett segel?

Hur Det ser inte bättre ut.

Quintus Kan det vara bättre?

Hur Nej.

Quintus Låt inte då som om det var en dålig nyhet.

Hur Jag var inte säker först. Det kan vara pirater.

Quintus Då kan de få lösen för mig. Saken är klar. Vi är räddade.

Hur Inte ännu.

Quintus Vill du uppskjuta det?

Hur Aldrig i livet.

Quintus Det är rätt. Uppskjut döden, för vi vill leva. Jo, nu ser jag faktiskt seglet, och det kommer hitåt, för det växer.

Hur En logisk slutsats.

Quintus I så fall, min vän, ser det faktiskt inte bättre ut än att du verkligen har räddat mitt liv.

Hur Ni räddade i så fall mitt först genom att låta mig vara utan fjättrar.

Quintus En livförsäkring, ingenting annat, som lyckligtvis fungerade. Jag kunde aldrig vara säker på att den skulle fungera, men det gjorde den till slut när det begav sig. Tack för det, min vän. Som belöning är du en fri man, och jag skall göra dig till romersk medborgare.

Hur Vi är inte i land ännu.

Quintus Det värsta är över. Medge det åtminstone.

Hur Och om piraterna slaktar oss?

Quintus Det är inga pirater. Det är ett vanligt köpmansskepp från Grekland. Saken är klar. Nu kan jag ta mig en tupplur i lugn och ro innan de bärgar mig. *(lägger sig till rätta)*

Hur Tack för druvorna igår. De gjorde susen.

Quintus Tyvärr har vi inga här. De skulle ha passat bra nu.

Hur Vi tar dem senare. *(reser sig och viftar)* Ohoj! Ohoj!

Akt III scen 1. Rom.

Marcellus Jag hör att Quintus Arrius fått en son på gamla dagar.

Sejanus En adoptivson.

Marcellus Vet du något om honom?

Sejanus Ingen vet något om honom. Därför har jag tagit reda på allt om honom.

Marcellus Nå?

Sejanus En före detta galärslav, men en duglig sådan. Quintus Arrius vidtog alltid den försiktighetsåtgärden före varje sjöslag, att han lät den dugligaste roddaren vara utan bojor under slaget. Hans galär sjönk, och slaven räddade livet på honom och har sedan dess varit honom till mycket stor nytta. Därför har han utsett honom till sin arvinge och adoptivson.

Marcellus En märklig karriär. Och varifrån kom galärslaven ursprungligen?

Sejanus Det har jag inte lyckats få reda på, men det spelar ingen roll, då han nu är romersk medborgare.

Marcellus Det vore intressant att träffa honom.

Sejanus Det skulle också kejsaren tycka. Här är han nu.

(Tiberius med uppaktning gör entré.)

Tiberius Jag hälsar er alla. Nå, vad tycker ni om min polischef Sejanus lysande karriär?

Marcellus Kan vi ha några invändningar?

Tiberius Det skulle väl i så fall vara att han inte går tillräckligt hårt fram och inte är tillräckligt effektiv. Det vet ju alla som vet något om politik att folket aldrig kan tuktas tillräckligt, och hur man än trakasserar dem kan man aldrig göra det tillräckligt, då merparten av dem ändå är rötägg som klarar sig. Det är en av de stora besvikelserna som varje politiker erfar, att hans räfster bland folket mest bara når fram till de oskyldiga medan skurkarna klarar sig, eller hur, Sejanus?

Sejanus Vi försöker vara rättvisa.

Tiberius Ja, försöka duger när det gäller godtycke. Det kan aldrig bli bra ändå, och lite spill kan aldrig undvikas. Det vet väl du, Marcellus, som är van vid kriget.

Marcellus Livet handlar mest bara om döden.

Tiberius Exakt, så det är lika bra att odla den, så att man inte glömmer av den. Apropos det, din son lär också göra en lysande karriär i militären. Synd att han inte kan närvara.

Marcellus Han är i tjänst.

Tiberius Jag hade hoppats få se Quintus Arrius här, men han lyser med sin frånvaro. Han lär plötsligt ha fått en son lagom till sin bortgång, så att Rom inte kan konfiskera hans egendomar när han dör. Den sonen har också börjat göra en intressant karriär. Vet du något om saken, Marcellus?

Marcellus Ingen vet något om saken utom Sejanus, och han vet inte mycket.

Tiberius Och jag vet lika mycket men inte mer. Marcellus, du har ju din sons läckra konkubin under din vård. Kan du inte låna ut henne åt Arrius och hans son, som säkerligen skulle må gott av en kvinna? Så får hon i uppdrag att lura ut alla hemligheter.

Marcellus Hon är med oss nu i kväll. Varför frågar Caesar henne inte själv?

Tiberius Det skall jag gärna göra. Var är hon?

Melissa (framträder, har inte synts tidigare) Till er tjänst, Tiberius Caesar.

Tiberius Och till allas tjänst, hoppas jag. Vi har ett uppdrag åt dig, sköna hetär. Du får i uppdrag att förföra och behaga sonen till Quintus Arrius, en ovanligt stark och välutvecklad ung man, har jag hört, med en intressant historia, som vi ber dig ta reda på åt oss.

Melissa Vem skall jag rapportera hos?

Tiberius Du står under Marcellus. Det räcker om du informerar honom. Vi litar på honom som på Sejanus.

Melissa Det skall bli mig ett nöje att behaga er med att utforska en ny intressant man.

Tiberius Vi litar på dina konster. *(till Marcellus)* Saknar inte Messala henne?

Marcellus Messala vet vad hon går för. Han vet att hon är till för alla och inte bara för honom, och han vet att hon finns kvar när han kommer tillbaka.

Tiberius Tyckte du om Messala, mitt hjärta?

Melissa Vi var varandra till ömsesidig glädje och nytta.

Tiberius Det hoppas jag du blir med Arrius son även. Jämför dem och säg mig sedan vem som var bäst.

Melissa Som ni vill, Caesar.

Tiberius Synd att vi är för gamla för sådana skönheter, Marcellus.

Marcellus Bara att se dem gör oss unga igen.

Tiberius Det kan du inbilla dig själv. Skaffa dig nya illusioner, om du kan. Jag är dess värre färdig med sådant. Jag kan bara se det bittra och fula i allt, hur vackert det än är. Nåväl, låt oss gå vidare, så att vi sedan kan fara tillbaka till min lugna exil så långt bort från mänskligheten som möjligt. Rom kan en vettig realist härda ut med högst i några dagar. Det är tillräckligt för att han skall hinna drunkna i dess korrupktion. Kom, Sejanus. Jag vill ha dina rapporter. (*går ut med Sejanus och sin uppvaktning*)

Melissa Vet du något om den här adoptivsonen till Quintus Arrius?

Marcellus Inte mer än att han är något så sällsynt i Rom som en både duglig och hederlig man.

Melissa Sådana djur finns inte. Är man hederlig så är man inte duglig, och är man duglig duger det inte att vara hederlig.

Marcellus Precis. Därför står vi kanske inför ett fenomen. Ingen kan motstå dig, Melissa, inte ens han, om han är hederlig. Lura ut honom, och låt mig veta vad han går för.

Melissa Nästa gång vi träffas skall jag ha hans själ i min hand och visa den för dig.

Marcellus Vi litar på dig. Du har aldrig gjort någon man besviken. (*De går vidare.*)

Scen 2.

Hur Hur kan någon vara så vacker som du är, Melissa?

Melissa Fråga inte mig. Jag har inte gjort något själv för den saken.

Hur Dock speglar utseendet ens själ, och hela ditt väsen är av en sådan kaliber att det inte kan finnas någon fläck däri.

Melissa Du smickrar mig, men jag kan mina konster.

Hur Vad är dina konster?

Melissa Att överleva.

Hur Säg mig om jag har förstått dig rätt. Du är grekinna och egentligen slavinna och helt beroende av dina herrar, som är de mest inflytelserika maktutövarna i Rom. Du hör till Tiberius och Marcellus intima kretsar och åtnjuter obegränsat förtroende hos dem. Vad gör du då här? Har de skickat dig till mig med någon sorts spionuppdrag?

Melissa Dig kan man inte lura. Det är precis som du tror. Rom är nyfiket på Quintus Arrius plötsliga adoptivson och arvinge och vill veta vad det egentligen är för en tjomme.

Hur Har du fått veta det?

Melissa Marcellus hade hört det berättas att du var en hederlig man. Det tvivlade han naturligtvis på, för det vet ju hela Rom, att det inte kan finnas någon hederlighet kvar någonstans i Rom. Han hade fel. Jag måste dra den slutsatsen att du faktiskt är en hederlig man.

Hur Vad är en hederlig man?

Melissa En man som inte förställer sig och inte har något att dölja.

Hur Jag har allt att dölja.

Melissa Inte din heder. Vi visste redan allt om dig. Vi visste att du som galärslav räddat livet på Quintus Arrius och att du vunnit hans obegränsade förtroende och blivit upphöjd till arvinge och adoptivson som tack. De trodde det fanns någon

baktanke med det hela. Jag har funnit att du inte haft några baktankar alls och att du har siktet ställt på något helt annat än en romersk karriär.

Hur Riktigt.

Melissa Frågan är vad.

Hur Jag har ouppklarade affärer i mitt hemland.

Melissa Som är?

Hur I orienten.

Melissa Egypten?

Hur Nej, Palestina. Jerusalem.

Melissa Ett okänt ställe. Ingen romare vill bege sig dit frivilligt.

Hur Inte ens Marcellus son? Han växte ändå upp där.

Melissa Känner du honom?

Hur Jag har hört talas om honom. Känner *du* honom?

Melissa Om jag gör. Han är ju Marcellus son, och jag är i Marcellus tjänst. Ingen känner honom bättre än jag.

Hur Känner du honom bättre än mig?

Melissa Ni är egentligen ganska lika varandra.

Hur Vad är skillnaden?

Melissa Han är kallare. Du har glöd under ytan och något brinna för. Om han någon gång har haft det har det slocknat.

Hur Han är dock en perfekt soldat liksom sin far.

Melissa En soldat är bara en maskin. Jag föredrar människor.

Hur Vad tänker du berätta för dem om mig?

Melissa Bara allt vad jag har fått veta. Du har inte dolt någonting och därmed visat din heder vara äkta, och därför kommer vad jag har att berätta inte att vara intressant för dem. De hoppades du skulle ha någon lömsk hemlighet som kunde hota dem och Rom.

Hur Och det tror du inte jag har?

Melissa Jag har aldrig mött någon så opolitisk människa som du. Rom betyder mindre för dig än ett sandlott. Du är helt renons på ambitioner. Därför är du fullständigt ofarlig och ointressant. Det enda som intresserar männen i Rom är maktkamp, intriger och blodiga gladiatorspel.

Hur Är de sådana enfaldiga barbarer?

Melissa Du är det inte, och det gör dig till den bästa man jag hittills har träffat.

Hur Tack, Melissa. Jag vill inte förlora dig, även om du bara kom till mig som ett uppdrag.

Melissa Vi skall upprätthålla vår förbindelse. Jag är bra på kontinuerliga kontakter. Alla behöver mig. Jag blir en outhärlig länk mellan Marcellus och hans värld och Quintus Arrius och hans hus.

Hur Helst vill jag bara lämna Rom så snart som möjligt.

Melissa För att återgå till dina affärer i Palestina?

Hur Ja.

Melissa Det får du säkert.

Hur Jag är fast här. Quintus Arrius behöver mig, och jag kan inte svika honom.

Melissa Han är gammal och färdig. Han blir inte långvarig.

Hur Hur vet du det?

Melissa Jag kan läsa honom. (*Quintus Arrius uppenbarar sig.*)

Arrius Nå, mina ungdomar, roar ni er?

Hur Tack, far, jag kan inte vara nog tacksam mot Marcellus för att ha skickat mig en så underbar väninna.

Arrius Så hon är inte bara en farlig manslukerska och spion?

Hur Vi har funnit varandra.

Melissa Din son och ditt hus kan vara fullkomligt säkra för mig. Jag har ingenting intressant att meddela de styrande herrarna då han är en fullständigt hederlig man.

Arrius Därför har jag gjort honom till min son.

Melissa Det enda problemet är att hans heder inte passar i Rom. Det har han märkt, och han vill bara härifrån.

Arrius Jag dör snart. Då blir han fri.

Hur Jag vill att du lever så länge som möjligt, far, ty jag har aldrig haft någon annan far. Min mor var alltid änka.

Arrius Jag ska göra mitt bästa, men som vi alla vet är sådana möjligheter begränsade.

Melissa Jag är bra på örter med undergörande krafter.

Arrius Ja, och även bra på att smyga in gift i för kejsaren misshagliga personers vinbägare. Jag vet vem du är, Melissa, och jag hade aldrig släppt in dig i mitt hus om jag inte vetat att min son var en fullständigt hederlig man som inte hade något att frukta av dig.

Melissa Jag ser en ära i att få vara hans vän.

Hur Och jag vill behålla dig som vän.

Arrius Det är bra, kära ungdomar. Fortsätt att roa er. Jag går och lägger mig. (går)

Hur Du har rätt. Han är märkt och går med allt tyngre steg.

Melissa Han är en krigets man som bara levde för kriget. Sådana kan fred och överksamhet bli en säkrare död för än något slagfält.

Hur Kom, Melissa. Jag vill älska med dig hela natten.

Melissa Jag ger dig lov. Jag vet att du är en varsam man.

Hur Du kan lita på mig, som jag vet att jag kan lita på dig.

Melissa Alla kan lita på mig. Jag har aldrig svikit någon.

Hur Tack, Melissa, för att du finns.

Melissa Jag är bara en professionell överlevare. (De går till verket.)

Scen 3.

Marcellus Välkommen hem, min son, efter välförtjänta utmärkelser och belöningar!

Messala Och mycket arbete och strapatser i fält.

Marcellus Minsann, du är äntligen en man och har blivit en fullvärdig soldat. Du har blivit värdig Rom och lagt grunden för en solid karriär i imperiets och kejsarens tjänst. (omfamnar honom uppriktigt) Men här är en som väntar på dig. (*Melissa träder fram.*)

Messala Melissa!

Melissa Du har väl inte glömt mig?

Messala Tvärtom, du borde ha glömt mig.

Melissa Jag glömmer aldrig en man.

Messala Ändå måste du ha haft ett antal efter mig.

Melissa Egentligen bara en, utom dem som jag haft sedan gammalt, som din far, till exempel. Hur skulle jag väl kunna glömma dig?

Messala Du smickrar mig och är vackrare än någonsin.

Marcellus Men berätta, min son, vad har nu kejsaren för planer för din räkning?

Messala Det är en nyhet på gott och ont, som jag mottagit med blandade känslor.

Marcellus Nå?

Messala Han vill att jag ersätter Pontius Pilatus i Palestina.

Marcellus (*begrundande*) Det kan jag förstå. Pontius Pilatus har bara haft bråk och bekymmer i det gudsförgätna landet, medan du är ung och har alla krafter i

beredskap för att kunna ta hand om en av våra besvärligaste provinser, medan du samtidigt har erfarenhet av landet. Varför inte?

Messala Far, jag växte upp där men har lärt mig att leva utan det. När jag äntligen blivit fri från alla minnen av det och alla onda spår därav i mitt hjärta, skall jag då nödgas fara tillbaka dit igen och börja om från början?

Marcellus Om kejsaren begär det har du inget val.

Messala Nej, det är det som är det djävliga.

Melissa Vad är det för fel på Palestina? Jag har hört att judarna är världens mest begåvade folk.

Messala Det är just det som är felet. De är för begåvade och har därför aldrig accepterat Rom över sig.

Melissa Inte grekerna heller, men de har aldrig haft problem med Rom för det. Har judarna problem med Rom?

Messala Om de har.

Marcellus Det är okänt för att ingen prokurator kunnat stanna länge där och kommit därifrån med äran och karriären i behåll. Kanske Messala om någon kan bryta den onda cirkeln.

Melissa Jag känner en annan som skall dit, en man i din ålder och nästan lika god som du.

Messala Vem kan det vara?

Marcellus Du känner honom inte. Han är adoptivsonen till Quintus Arrius, som dog för några månader sedan och lämnade hela sin enorma egendom i arv åt denne adoptivson, som kan vara hebré. Melissa har lärt känna honom ingående på uppdrag av kejsaren, som bad henne utforska honom åt honom, då han var nyfiken på Quintus Arrius arvinge, som kunnat höja sig till en så hög position från att ha varit slav.

Messala Ja, det är ovanligt. Vad var det för en man, Melissa?

Melissa En vacker och ståtlig man med fallenhet för svårmod och grubblerier, då han förlorat herm och familj i någon tragedi i sitt hemland. Men nu när han har begravt sin far och övertagit alla hans rikedomar känner han för att återvända hem och lämna Rom.

Messala Till Palestina?

Melissa Ja, jag tror att det var just Jerusalem i Palestina. Jag har aldrig varit där själv.

Marcellus Ett hemskt ställe, rått och kallt på vintern och mördande hett och kvalmigt på sommaren.

Messala Och dit är jag dömd att återvända.

Marcellus Hur lång tid har du på dig?

Messala Några månader högst.

Marcellus Då hinner du i alla fall umgås något med Melissa under tiden.

Messala Om hon inte har andra älskare, som den där slaven, till exempel.

Melissa Han är nu som vilken romersk medborgare som helst. Jag har aldrig haft svårighet att kombinera olika älskare med varandra, Messala, och det vet du.

Messala Ja, den konsten ingår i din utbildning. Din överlägsenhet i hanteringen av män måste göra att de alla blir galna i dig.

Melissa Jag tar det med ro och aktar mig för att hetsa upp dem mer än nödvändigt. Jag låter dem aldrig gå till överdrift.

Marcellus Melissa är därför kejsar Tiberius främsta spion bland societeten i Rom.

Messala Jag vet. Det har hon alltid varit. Älska mig, Melissa, och säg mig sedan om jag blivit bättre eller sämre som människa och man.

Melissa Det skall jag gärna göra. Det lutar nog åt att du ändå är den samme.

Marcellus Och vad anser du om kejsaren?

Messala Det går utför med honom, men det får ni inte rapportera att jag sagt. Han blir ständigt mera paranoid och isolerad och litar nu helt på den fullständigt hänsynslöse och omänskliga Sejanus.

Marcellus Sejanus kan sina saker och är perfekt i sin yrkesutövning.

Messala Som polis eller som bödel? Ärligt talat, när jag lämnar Rom kommer det att få slippa hans närvaro att kännas som den största fördelen, om dock den kanske enda.

Marcellus Vad sägs om att du skulle göra den där hebréens bekantskap och att ni kunde slå er ihop? Han kunde kanske vara dig behjälplig i Palestina.

Messala Utan tvekan. Men jag hinner knappast träffa honom här. Det får bli i Jerusalem.

Marcellus Jag skall ordna förbindelsen genom Pontius Pilatus.

Melissa Du längtar efter ömhet, Messala. Du har levt utan den alltför länge.

Messala Tänk att du skulle finnas kvar när jag kom tillbaka.

Melissa Det hade bara fattats annat. Vi är ju nästan som syskon.

Marcellus Gå med henne och njut, Marcellus. Det behöver du.

Messala Tack, far, jag har mycket att ta igen.

Melissa Jag skall ta hand om dig med alla portar öppna.

Messala Tack, Melissa. Det skall bli ljuvt att få vila ut i dina armar.

Marcellus Gå, mina barn, till festen och till kärleken. Älska så länge Rom finns till, och ta vara på er skönhet och ungdom medan den ännu blommar. Er är hela världen.

Melissa Även jag kanske kommer med till Jerusalem.

Messala Är det möjligt?

Melissa Marcellus?

Marcellus Jag kanske själv kommer med.

Messala I så fall kanske jag till och med skulle kunna klara av Palestina.

Marcellus Bordet är dukat för dig, Messala. Det är bara för dig att ta för dig. Världen och Melissa är din.

Messala Då har jag mer än hela världen. (*går med Melissa*)

Marcellus Ett vackert par, men min son förtjänar en bättre, och jag vet att hon föredrar den där före detta slaven. Nå, hon kan åtminstone tillfredsställa honom tillräckligt för tillfället.

Akt IV scen 1. Jerusalem. Hemkomsten.

Juda Ben Hur kommer hem till de övergivna ruinerna av sitt hem.

Hur Så mycket tomhet, så mycket sorg, en så öronbedövande tystnad av förkvävda skrin av förtvivlan, och inte ett spår av någon sanning. Sorgen paralyserar mig med sin massiva tystnads beklämning, och jag kan inte ens gråta, ty jag vet inte vad jag har att gråta över, ty alla spåren av alla tragedier har utplånats. Är detta ditt öde, Israel, att ständigt på nytt utarmas till detta tillstånd av sargad nakenhet och den totala övergivenhetens ruinerade rester? Nej, jag orkar inte bära detta kvävande mysterium av mina närmastes okända öden. Men likväl måste ju någon veta något. Något måste ha hänt, och någon måste ha varit vittne därtill. Jag kan inte ge upp nu inför möjligheten till en ny början och ett nytt liv. Jag är förmögen, och det minsta jag kan göra är att återställa allt och återupprätta ett anständigt hus hela ära och öppenhet inför möjligheten att kanske någon levande kan komma tillbaka från graven, i synnerhet om de begravts levande... Men där rör sig någon.

David (syns inte skuggorna) Juda Ben Hur!

Hur Rösten låter bekant. Vem är du som smyger bland skuggorna?

David Vilket outrannsakligt öde har fört dig tillbaka till livet? Alla har gett upp dig som död.

Hur David! En bitter röst från det förflutna!

David Har du blivit romare, eftersom du uppträder klädd och friserad som en sådan?

Hur Och vad har du blivit? Jag känner bara igen din röst. Har du löpt linan ut och blivit terrorist? Lönnmördare var du redan då, det var ditt lönnmord under uppståndelsen när tegelstenen föll ner från vårt tak vid Pontius Pilatus installation som förstörde livet för oss alla. Vet du något om dem? Var är min mor och min syster? Var är Ester och Simonides?

David Och du tycks ha kommit i smöret. Du har verkligen blivit romare. Varför har du då kommit tillbaka?

Hur (ansätter honom handgripligen) Svara mig, David! Svara mig inte med grymhetens tystnad! Jag kräver ett svar! Var är de? Vad hände med dem? Du måste ha varit här hela tiden!

David Senast jag såg dig fördes du till din avrättning. Varför blev du inte avrättad?

Hur Det är jag som ställer frågorna! Detta är mitt hus, även om det bara finns ruiner kvar av det, och här bestämmer jag! Säg vad du vet, om du vet något, innan jag stryper dig!

David Ta det lugnt, min vän. Vi har mycket att utreda. Det finns lika litet hopp för din mor och syster som det fanns för dig, men du tycks ändå ha kommit tillbaka genom en högst obehaglig metamorfos till något av det värsta som du kunde ha blivit.

Hur Vart fördes de? Vart tog de vägen?

David Det trodde jag du visste. Du var ju Messalas vän. Han lät sätta dem i något fängelse någonstans, där de väl lämnades att svälta ihjäl eller ruttna bort, som så många andra judiska fångar som dömts utan rättegång. Där sitter de väl än, om de inte dött för länge sen.

Hur Messala skickade mig till galärerna. Det var hans enda möjlighet att rädda mitt liv. Kanske räddade han livet på de mina på något liknande sätt. Och Ester och Simonides?

David Simonides blev illa torterad av romarna. De trodde han visste något, men allt de fick ut av honom var att han inte visste någonting, vilket han faktiskt inte gjorde. Han hade tur som överlevde, men det blev inte mycket kvar av honom.

Hur Och Ester?

David Hon följer de kristna.

Hur En sekt?

David Den bisarraste av alla. Deras ledare predikar motsatsen till allt som är relevant. Enligt honom skall vi inte göra motstånd mot romarna utan följa dem och samarbeta med dem. När vi blir slagna skall vi låta oss bli slagna och vända andra kinden till. När de tvingar oss till slavarbete skall vi göra dubbelt slavarbete åt dem. Han är motsatsen till allt vad upprorsrörelser heter. Och folk flockas till honom som flugor.

Hur Kan det vara samme man? Jag tror att jag har mött honom. När vi drevs i kedjor över landet till galärerna rastade vi kort vid en brunn, där en mild man gav oss vatten och bad oss förlåta romarna för att de inte visste vad de gjorde.

David Det är utan tvekan han. Det finns bara en sådan dåre. Och det värsta är att folk tror att han kan vara Messias. Det sägs att han kommer av kung Davids hus.

Hur Då lever åtminstone Ester och Simonides. Återstår att ta reda på de mina.

David Kom med oss, Juda. Det är ännu inte för sent. Nu har du anledning och motivation. De har förstört ditt liv och berövat dig Tirza och din mor. Din bästa vän gjorde det i Roms namn. Kom med oss! Vi har en rättvis sak! Död åt romarna, och ut med dem ur landet! De har ingenting här att göra och har aldrig haft det!

Hur Jag kan inte göra något annat nu än att forska efter de mina. Jag måste få veta vad som har hänt dem, eftersom chansen finns att de lever.

David En på miljonen. Du hittar dem aldrig levande. I bästa fall kommer du över det slutgiltiga beviset på att de är döda. De hade ingen chans mot den romerska övermakten, som låter hebréer dö hur som helst och försvinna spårlöst hela tiden. Troligen kommer du aldrig att få någon säkerhet i deras öden.

Hur Det är ändå min sista plikt mot min egen familj att åtminstone ta reda på saken. Jag kan inte släppa dem, David, och allra minst för en dödsdömd sak som din terrorism.

David Du kommer över till oss. Det är jag säker på. Så din vän Messala gav dig livstid vid galärerna utan tvekan i förvissning om att du snart skulle dö och försvinna där. Det är bara därför folk skickas till galärerna. Han kommer hit.

Hur Vem?

David Messala. Han kommer hit från Rom. Det sägs att han skall ersätta Pontius Pilatus, som bara schabblat bort sig här hela tiden och aldrig klarat av något. Det visste man ju från början att han skulle misslyckas som alla andra romare här, men nu tycks han vara färdig och förbrukad, så det är dags att ersätta honom.

Hur Och hans ersättare blir Messala?

David Så har jag hört det ryktas. Då får du din chans att ta hämnd. Du om någon kommer att vara motiverad, i synnerhet om du får reda på att han vållat din mors och systers död. Ta reda på saken, Juda Ben Hur. Finn din familjs lik, och hämnas sedan på Messala. Där har du dina främsta plikter i livet.

Hur Tänk att den första person jag skulle möta hemma efter fyra års bortavaro var Israels mest blodtörstiga hämnare, som dessutom verkar ha rätten på sin sida. Jag vill ta en sak i sänder, David. Först min familj och sanningen om dem. Sedan får vi se vad för en människa denna nya romerske prokurator Messala kan vara.

David Du har trumf på hand, Juda Ben Hur. Han kan omöjligt veta att du lever och att du är här.

Hur Jag skall bjuda honom på middag när han kommer.

David Du är inte klok.

Hur Något har jag lärt mig i Rom, David, som galärslav och halvdrunknad sjöman och piskad slav som hade turen att kunna rädda livet på en romersk general, som gjorde mig till sin universalarvinge. Jag skall sätta mitt familjehem i stånd, David, att kunna ta emot min mor och syster när de kommer hem, vare sig de kommer hem levande eller bara som spöken. Sedan först skall jag ta hand om Messala.

David Bara du gör det blir alla nöjda. Du kommer inte att svika oss, Juda Ben Hur. Gud gjorde dig till romare för att du skulle kunna förråda Rom åt oss. Det känner jag på mig.

Hur Gå nu, David. Låt mig få sörja i fred, och sedan måste jag arbeta. Jag har ett hus att reparera. Kom inte tillbaka förrän detta hus är berett att ta emot min familj och Messala.

David Bra, Juda Ben Hur. Vi fortsätter. (*går*)

Hur Ester hos en kristen sekt? Då har i alla fall en undkommit oskadad. (*sätter sig tungt bland ruinerna och suckar*)

Scen 2.

Pontius Pilatus Nå, hur känns det att vara tillbaka i Jerusalem, min aspirerande efterträdare?

Messala Det är med blandade känslor jag bevandrar dessa blodbesudlade gator, där tyvärr ingenting har förändrats men allting har försämrats. Det förvånar mig att ni inte haft mera problem med judarna än vad ni har haft.

Pilatus Jag har alltid tagit i med hårdhandskarna för minsta småsak. Det är enda sättet att bevara lugnet och kontrollen. Jag har följt den linjen konsekvent ända sedan den där ödesdiga dagen då er dåliga kontroll ledde till närapå ett uppror samma dag jag installerades.

Messala Incidenten orsakades av en olyckshändelse. Det var en tegelsten som föll från ett tak. Många oskyldiga fick plikta med livet för den olyckshändelsens skull.

Pilatus Och hade de inte fått göra det hade det aldrig kunnat hållas någon ordning här i landet.

Marcellus Ändå tror jag att du har varit förhållandevis mild mot judarna i jämförelse med dina företrädare.

Pilatus De misslyckades alla då de var för släpphänta och liberala.

Marcellus Kung Herodes till exempel var mycket värre än någon romare.

Pilatus Ja, jag har hört talas om det. Ett judiskt skräckexempel.

Marcellus Dock tror jag aldrig du hade kunnat hålla så god ordning här om du inte blivit behjälpt av de främsta judiska familjerna, översteprästerna till exempel.

Pilatus Det gäller att få över dem som står över det folk man besegrat på sin sida. Samarbete är A och O. Alla förnuftiga judar vill bara samarbeta med romarna.

Marcellus Den där adoptivsonen till Quintus Arrius lär stå på särskilt god fot med judarna.

Messala Vad vet du om honom?

Marcellus Han har köpt ett av Jerusalems anrikaste hus och rustat upp det för en betydande rikedom, så att det nu är Jerusalems finaste hus. Vi är för resten bjudna dit i morgon.

Messala Så intressant. Jag missade honom i Rom.

Pilatus Det är just sådana personer som är nyckelpersonerna till våra goda och bestående relationer med ett underkuvat folk. Han lär verkligen vara god vän med alla ledande judar, som om han var jude själv.

Marcellus Det kanske han är. Han var ju galärslav, eller hur, Melissa, du som känner honom?

Melissa Ja, jag vet allt om honom, och ändå finns det saker han har dolt om mig. Han har inte berättat allt om sitt ursprung.

Messala Alltså har han något att dölja.

Melissa Vem har inte det?

Messala Nå, det skall bli intressant att få träffa honom i morgon. Han kan ju bli min närmaste samarbetspartner i upprätthållandet av ordningen i Jerusalem framöver.

Pilatus Om du efterträder mig. Det är inte definitivt ännu.

Messala Det avgörs efter påsk.

Marcellus Om du vinner en sådan kraft på din sida har du redan vunnit halva Jerusalem över på din sida.

Messala Jag råkar känna till huset han har gjort till sitt. Jag kände familjen som bodde där en gång.

Pilatus Var det inte just dem som du lät avrätta allihop?

Messala Det var från deras hus som tegelstenen föll, och de fick betala för det.

Pilatus Ja, det var jag som insisterade på den saken. De blev väl sedan avrättade allesammans?

Messala Diskret, Pontius Pilatus, diskret. Det gällde att inte uppröra Jerusalem. De fick helt enkelt försvinna spårlöst.

Melissa Var inte den ledande mannen din bästa vän?

Messala Jo, och jag kunde ingenting göra för att rädda honom, då han var ansvarig.

Marcellus Nå, nu är det ett romerskt hus, och det lär väl bli fler sådana ledande judiska hus i Jerusalem med tiden som övergår till att bli romerska. Judarna kan ju inte alls regera sig själva.

Pilatus Nej, de duger bara till terrorister och lönnmördare. Det har jag sett med egna ögon. Det är bara att korsfästa dem allihop metodiskt en i sänder.

Messala Hur nära känner du den där Arrius?

Melissa Nästan lika väl som jag känner dig. Glöm inte att jag var din och din fars spion hos honom på hemligt uppdrag att utspionera honom av själve Tiberius Caesar. Men jag fann aldrig något att kunna rapportera honom för.

Marcellus Ja, han har rykte om sig att vara en genomhederlig man. Det säger både judar och romare.

Pontius Ingen man i betydande ställning är genomhederlig. Nåväl, det får ni se i morgon. Jag kommer inte med, då jag måste förbereda påsken. Vi står inför ett dilemma i år, när jag enligt traditionen skall visa Roms stora nåd och befria en fånge till deras helg. Just nu har vi bara en fånge, och det är en beryktad massmördare, som helst både judar och romare vill slippa.

Marcellus Arrestera en annan också, så har du två. Den andra behöver inte ens ha gjort något. Då kan du till och med behaga judarna med att frige en oskyldig.

Pilatus Ja, det är nog så jag får göra.

Messala Kanske vår man i morgon kan ge oss något lämpligt tips?

Marcellus Det kan han säkert.

Melissa Utan tvivel kommer ni att komma mycket väl överens.

Messala Är vi så lika varandra?

Melissa Ni kunde ha varit bröder.

Pilatus Lycka till, mina vänner. Kom gärna tillbaka därifrån med en oskyldig fånge åt mig.

Marcellus Det skall bli oss ett nöje i så fall. *(De pokulerar vidare.)*

Scen 3. Hemma hos Hur.

Simonides Är du säker på att du vet vad du gör, min son?

Hur Det är därför jag gör det.

Esther Du tar enorma risker.

David Han bara sonderar terrängen. Han har lärt sig hur man gör i Rom. Han kan manövrera folk. Han vill spela ut romarna mot oss och se vad resultatet blir. Han experimenterar.

Hur Jag litar på, David, att du inte provocerar.

David Jag är lika nyfiken som du på att få se vad romarna går för när de ställs inför en diplomatisk utmaning.

Simonides Jag ser det hela som att det är bäddat för en oreparerbar skandal, som kan bli förödande för utvecklingen i Jerusalem.

Hur Jag litar på Marcellus. Han är mogen och vet vad diplomati handlar om. Ja, David, en diplomatisk utmaning är just vad det är, för mig och för Messala. Hela syftet är att få veta var han står idag som människa och som romare. Jag vill se om en förlikning är möjlig och ge honom en chans.

Simonides Dock är det ojämnt spel, Ben Hur, ty du vet vem han är, men han vet inte vem du är.

Hur Det räcker med att Marcellus vet vem jag är.

Simonides Men vet han vem du är? När Messala får se dig uppenbaras en helt annan Arrius än den som Marcellus känner.

David Som sagt, ett utmanande diplomatiskt experiment. Fördel: Ben Hur.

Esther Jag tror att de kommer nu.

Hur (ställer sig avsiktligt med ryggen mot ingången) Framför allt vill jag veta om Messala vet något om min mor och syster. Det är det yttersta syftet med denna bjudning.

Marcellus (kommer in med Messala) Jag ser att vi är sist. Jag är ledsen om vi låtit er vänta. Min bästa Arrius, äntligen får ni träffa min son. Tillåt mig att presentera Messala, kanske er framtida prokurator här i Judéen.

Hur (vänder sig om mot Messala och sträcker fram handen) Välkommen hem, Messala.

Messala (tror inte sina ögon) Vad är det här för ett spratt?

Hur Det är inget spratt, Messala. Det är ödet och naturen.

Messala Du? Av alla människor? Du har överlevt galärerna för att lyckas ärva en av Roms rikaste generaler?

Hur Tur eller otur, Messala? Ödet eller skicklighet? Ironi eller lycka? Det har jag funderat över sedan jag kom till Rom. Kan du besvara frågan? Och vad är det för dig?

Marcellus Ni ser ut som om ni känt varandra förut.

Messala Detta, far, är ingen mindre än Juda Ben Hur, tvättakta jude och ingenting annat, som ett märkvärdigt öde har gjort till romersk medborgare och en av dess rikaste män.

Marcellus Jude? Quintus Arrius adoptivson? Det är inte möjligt.

Hur Jag råkade rädda hans liv, Marcellus. Hade jag inte gjort det hade vi båda dött. Hade någon föredragit det?

Messala Du får ursäkta mig, Juda Ben Hur, men det kommer att ta tid för mig att hämta mig från denna chock. Detta var ungefär det sista i livet jag väntade mig.

Hur Sätt dig och ta det lugnt. Vi har mycket att tala ut om. *(Messala sätter sig medtagen.)*

Marcellus Jag hoppas verkligen att detta inte påverkar våra relationer negativt. Pontius Pilatus behöver allt judiskt stöd han kan få.

Hur Även Messala, om han skall efterträda honom.

David Till saken! Dalta inte med honom, Juda Ben Hur!

Simonides Sakta i backarna, David.

David Han har rätt att få veta vad denna blivande prokurator gjorde med hans mor och syster för fyra år sedan!

Messala Är det därför du har bjudit hit mig, för att göra upp?

Hur För att ge dig en chans att förklara dig.

Messala Det finns ingenting att förklara. En olyckshändelse ställde till det för oss, och jag var tvungen att följa order. Jag var romare, Juda, i tjänst hos armén. Det sista jag kunde göra i världen var att trotsa en order från armén och överheten. Ändå gjorde jag det. Jag räddade ditt liv.

Hur Du gav mig en chans. Nu ger jag dig en chans. *(paus)* Var är min mor och min syster?

Messala (uppgivet) Jag vet inte.

Hur Visste du vad som hände med dem?

Messala De sattes i arrest. Pontius Pilatus insisterade på din och deras avrättning. Han krävde hela ditt hus utrotning. Jag smusslade undan er, dig till galärerna och din mor och syster till fängsligt förvar tills vidare. Jag hoppades kunna göra något för dem senare. Ditt fall kunde jag inte mera göra något åt efter att du förts bort. När jag äntligen fick andrum att kunna försöka göra något för din mor och syster var de borta. De hade flyttats någonstans ingen vet vart. Jag försökte några gånger till att göra efterforskningar, men utan resultat. Till slut var jag tvungen att ge upp när jag måste avresa till Rom. Därifrån kunde jag inget mera göra. Jag har ofta tänkt på er alla tre, Juda Ben Hur, med saknad, med ånger, ibland med förtvivlan. Tegelstenen som föll ner från ditt tak, var det verkligen ingen som gjorde det med avsikt?

Hur Nej, Messala, det var det inte. Har du någonsin kunnat tro det?

Messala Pontius Pilatus var tvärsäker på att den hade lossats med avsikt. Den föll ju så precis att det måste leda till konsekvenser. Han tog för givet att den lossats för att krossa hans huvud och gav order i enlighet därmed. För honom var det ett attentat mot hans liv och kunde inte vara något annat. Jag kunde aldrig utesluta möjligheten av en olyckshändelse, och jag kunde inte tro något annat än det om dig.

Marcellus Jag trodde vi var hitbjudna på middag. Jag såg fram emot en trevlig afton med intressanta nya bekantskaper. I stället möts jag av uppgörelser och konfrontationer. Blir det alls någon mat? Vi kan behöva ganska mycket vin på det här.

Hur Naturligtvis. Allt är redo. Jag ber att ta plats vid bordet.

Messala Nej, Ben Hur, det är omöjligt, inte efter detta möte med en alltför bister verklighet. Jag beklagar din mors och systers öde, Ben Hur, men jag har inte kunnat göra något åt saken. Kanske lever de ännu. Jag vill i allt bistå dig med efterforskningar i den saken.

Marcellus Det är allt han kan göra, Arrius. Accepterar du hans erbjudande?

Hur Givetvis, om jag dock fruktar att det är för sent. Ingen judisk fånge försvinner i romersk fångenskap och överlever.

Marcellus Du gjorde det själv.

Hur Med romersk hjälp. Jag hade turen att hamna under en klok romersk slavdrivare. Min mor och syster kan som kvinnor inte ha haft samma tur.

Messala Jag beklagar, Juda Ben Hur.

Hur Jag tänker göra allt jag kan, Messala, för att uppdaga deras öden och vända upp och ner på hela Jerusalem, och det behöver jag inte din hjälp till, ty jag känner Jerusalem bättre än du. Men om jag inte finner dem, eller om jag finner att de dött i fångenskap, måste vi göra upp.

Messala Vad föreslår du? Duell på liv och död?

Hur Vi brukade tävlingssporta med fyrspann.

Messala (ler) Det gläder mig att du fortfarande har sportsmannskapet kvar. Så du föreslår en tävling?

Marcellus Fem fyrspann är anmälda till den stora vagnkapplöpningen före påsk. Det finns plats för fler.

Messala Vad föreslår du? Vad? Vad vinner den som vinner, och vad förlorar den som förlorar?

Hur Det kan bli hårt, Messala. Det vet du. Sådana tävlingar leder vanligen till ett eller flera olycksfall med dödlig utgång. Jag föreslår helt enkelt att vi båda riskerar livet för ärans skull. Det spelar ingen roll vem som vinner. Huvudsaken är att vi har en ordentlig hederlig uppgörelse med livet som insats i sportens tecken.

Messala Och efter det? Om vi båda överlever? Menar du då att vi kan försonas och bli vänner igen?

Hur Ja, Messala, det är den prövningen vi måste gå igenom för att kunna bli det.

Messala Det låter rimligt. Jag antar vadet. Kom, far. Låt oss gå hem. Ben Hurs fest för oss får fortsätta efter kapplöpningen. (*reser sig*)

Marcellus Som du vill, min son. (*till Hur*) Som jag sade tidigare hoppas jag innerligt att detta inte skall äventyra relationerna mellan judarna och Rom.

Hur Det hoppas jag också, Marcellus.

Messala Låt oss inte ses igen, Juda Ben Hur, förrän vid den definitiva uppgörelsen.

Hur Så må det bli, Messala. (*Marcellus och Messala går.*)

Tack för att du inte äventyrade konfrontationen mer än du gjorde, David.

David Det behövdes inte mer. Ni kunde tala med varandra och gå till rätta med varandra som vuxna män. Inga ytterligare ingripanden behövdes.

Esther Är det verkligen nödvändigt att riskera livet för en dåraktig uppgörelse för en skada som redan är skedd?

Hur Vad föreslår du för alternativ?
Esther Profeten från Nasaret predikar att man skall förlåta sina fiender vad de än har gjort dig.
Simonides Fred till varje pris. Det är vackert och ädelt men fungerar inte i praktiken.
Hur Vi måste göra upp, Esther.
Esther Ändå tror jag profeten har rätt och ni har fel.
Hur Det får framtiden utvisa i så fall. Min mor och syster är alltjämt förlorade, och så länge de förblir förlorade är jag skyldig deras minne åtminstone en uppgörelse.
Simonides Ja, det är du, Juda Ben Hur.
David Alla vi judar är och förblir skyldiga hela Rom en ordentlig uppgörelse.
Hur Den kommer senare, David. Först familjen.
David Allt i sinom tid.
Simonides Hur var det med maten? Gästerna har gått och lämnat allting kvar.
Hur Nästa gång de kommer får vi se till att de stannar längre.
Esther Till bords, mena herrar, även om er aptit inte är den bästa under omständigheterna.
David Alltid kan vi få ner något, Esther. *(De gå till bords.)*

Scen 4.

Marcellus Detta var således din barndomsvän, som du nödgades sända till galärerna, en jude, som råkade rädda livet på Quintus Arrius av alla människor och bli hans arvinge. Jag förstår att du blev chockad.
Messala Det är som en dröm. I fyra år har jag gnagts av dåligt samvete för vad jag tvingades göra, och det var ditt Rom som tvingade mig, men jag klagade aldrig och sviktade aldrig i min lojalitet till Rom. Men samvete levde, och plötsligt har det triumferat när en möjlighet har givits mig av ödet att kunna gottgöra något av den av mig ofrivilligt vållade katastrofen.
Marcellus Han är bara en jude. Du är inte skyldig honom något.
Messala Nej, far, du glömmer att han är romersk medborgare. Hur judisk han än är så är han en av oss med exakt samma medborgerliga och mänskliga rättigheter som vi. Vi har ingen rätt att se ner på honom som jude.
Marcellus Men vi har all anledning att betvivla hans lojalitet.
Messala Inte ännu. Och om vi kan finna reda på hans syster och mor har vi ingenting att frukta av honom. Tvärtom. Då ger han oss judarna. Den där David som var hos honom råkar jag känna till att är en beryktad ledare för zeloterna.
Marcellus Den västa sekten?
Messala Den aktivaste och mest militanta, den enda som kan urarta till en terroriströrelse. Om Juda Ben Hur har dess ledare i sin hand behöver vi inte frukta dem, om vi slipper frukta Juda Ben Hur.
Marcellus Jag skulle vilja påstå att faran är inte över ännu.
Messala Den kommer att vara över i och med vårt gatlopp. Vi behöver göra upp och slåss som män om det förflutna och dess frustrationer, och när väl den uppgörelsen är över skall vi vara vänner som förr igen.
Marcellus Om du finner hans mor och syster.
Messala Ja, det är den enda osäkerhetsfaktorn. Och jag tror allt hänger på det. *(De går vidare.)*

Scen 5. I grottorna utanför Jerusalem.

David Du borde inte ha kommit hit.
Esther Jag hade inte gjort det utan anledning.
David Det är ett farligt ställe för friska människor.
Esther Enligt säker källa smittar inte sjukdomen utom vid långvarig nära kontakt. Jag är bara här på tillfälligt besök.
David Inte ens jag kunde stoppa dig. Men varför ville du inte låta Juda veta det?
Esther Därför att han hade stoppat mig.
en vakt Stopp där! Längre får ni inte komma. Det här är en karantänkoloni.
Esther Jag har tillåtelse att få träda in och ge de sjuka mat och kläder.
vakten Hur var namnet?
Esther Esther, Simonides dotter.
vakten Det stämmer. Du har extraordinärt tillstånd. Men din man måste vänta här.
Esther Han är inte min man.
vakten Han måste vänta här ändå.
David Var lugn, Esther. Jag väntar.
Esther Jag blir inte länge.
(Vakten låter henne passera och visar henne in till de spetälska, de flesta draperade för att slippa visa sin ohyggliga sjukdom, men inte alla kan dölja allt.)
Esther Jag kommer från Jesus från Nasaret som ber er ha hopp och tålamod. Jag har sett honom bota spetälska. Alla kan botas, men en i sänder, och ni måste bida er tid. En dag kan han säkert komma.
en kvinna Varför får han inte komma hit, om han kan bota oss?
Esther Det krävs tillstånd. Han har inte fått det ännu.
kvinnan Men ni har fått det.
Esther Bara för att skänka er extra mat och bröd och litet klädesplagg.
kvinnan Du är en ängel.
Esther Nej, jag är bara en enkel judisk kvinna. – Kom fram, mina stackars systrar, var inte rädda.
kvinnan De är rädda för att smitta dig.
Esther Nej. Jag vet att sjukdomen inte smittar, om man inte direkt lever med spetälska. Jag är inte rädd. Var inte rädda ni heller. Jag ger er bara bröd.
vakten De lever här som utstötta parias och har i regel bara behandlats illa av sina egna. Detta är en fristad för de fördömda, tills de äntligen får dö.
Esther Så länge de lever har de rätt och anledning att hoppas.
vakten På vad? På mirakler?
Esther Det är därför jag är här. Jag har sett mirakler och kan vittna om dem. Det finns ingen anledning att inte tro på dem.
en äldre kvinna (till en yngre) Jag har sett henne förut.
den yngre Kan det vara hon?
den äldre Det är just hon.
den yngre Bara hon inte känner igen oss.
den äldre För sent. Hon har sett oss.
Esther Ni verkar bekanta. Har vi setts förut?
den äldre Ni borde inte ha kommit hit.
Esther Den rösten... *(tvekar inte utan rycker raskt bort slöjan från den gamlas ansikte)* Mor Miriam!
den äldre Tyst! Lämna oss i fred! Vi är fördömda! Kom, Tirza! Vi borde inte ha synats här.
Esther Vänta! Försvinn inte! Ni anar inte! Ben Hur lever!
Tirza Vad sade du?
Esther Din bror lever. Miriam, din son lever.

Miriam Var då? I något fångläger eller i någon saltgruva? Han fördömdes ju liksom vi av sin bästa vän.

Esther Han har klarat sig. Han är rik. Han är romersk medborgare. Han har kommit tillbaka. Han är här i Jerusalem. Han har köpt tillbaka sitt hus. Och han söker efter er.

Miriam Var inte grym, Esther. Vi kan inte komma tillbaka. Du ser väl hur drabbade vi är. Vi kan aldrig komma tillbaka till den mänskliga gemenskapen. Han får inte veta att vi är här.

Esther Hur skulle vi kunna dölja det för honom? Förr eller senare får han veta det, om inte genom mig så genom någon annan. Han har börjat vända upp och ner på hela Jerusalem för er skull.

Miriam Uppskjut det då så länge som möjligt.

Tirza Så Messala dödade honom aldrig?

Esther Han räddade hans liv med att sända honom till galärerna. Där gjorde han sin lycka genom att kunna rädda en romersk generals liv vid ett sjöslag. Han kom tillbaka till Jerusalem som förmögen generalsson.

Miriam Har han då blivit romare?

Esther Som romersk medborgare har han förblivit jude.

Miriam Och Messala? Är han kvar i Rom?

Esther Nej, han är också här. Han skall avlösa Pontius Pilatus som prokurator. De har träffats och nästan försonats som vänner. De skall ha någon uppgörelse, en sorts duell med hästspann, varefter de skall sluta fred. Messala hjälper honom med att söka efter er i Jerusalem.

Miriam Det är för underbart för att vara sant.

Tirza Hur kunde du hitta oss?

Esther Jag har kommit hit i flera dagar och besökt olika delar av dessa grottor för att hjälpa de nödlidande, i Jesus från Nasarets namn.

Tirza Vem är det?

Esther En god man som kan bota sjuka. Somliga påstår att han måste vara Messias.

Miriam Jag har hört talas om honom. Han är ett hopp. Ja, han har verkligen botat sjuka. Jag har träffat somliga som berättat därom. Det finns ögonvittnen. Men för säkerhets skull, Esther, låt oss få fortsätta var okända litet till.

Esther Hur länge då?

Miriam Till efter deras hästkapplöpning. Om de då blir försonade kan vi träda fram och bidra till deras försoning.

Tirza Ja, Esther, komplicera inte hans tillvaro nu med att berätta om oss. Låt honom få koncentrera sig på hästkapplöpningen. Det är en svår och farlig sport som kommer att kräva alla hans kraft och skicklighet, om han vill överleva. Jag har sett alltför många krossas i den sporten.

Esther Jag skall ge mig till tåls, för er och för hans skull. Men det blir svårt att försöka dölja en sådan glädje. Att över huvud taget återfinna er levande var mer än jag någonsin vågat drömma om.

Tirza Vad trodde ni om oss?

Esther Både Messala och Ben Hur utgick från att det var troligast att ni dött i något fängelse. I bästa fall hoppades de finna något spår av hur och var ni dött.

Miriam Det var nästan att vi gjorde det. Vi satt inspärrade i tre år, tills vi fick spetälska. Då skickades vi ut ur fängelset hit, till straffkolonin för de oskyldigt fördömda.

Esther Jag beklagar, men huvudsaken är att ni lever.

Miriam Tack, Esther. Tack vare dig har vi nu fått något att leva för.

Tirza Och vi skall leva på hoppet.

Esther Gör det, syster. Och jag skall bevara er hemlighet så långt det går.

Miriam Håll oss informerade. Berätta hur det går i loppet och om och hur de blir försonade. Jag tvivlar på att det går. Messala har gjort alltför mycket skada.

Esther Det var inte han. Det var Rom.

Miriam Han tjänar Rom och är en del av Rom. Han lyder Roms order. Den som tar order av en annan och därmed går emot sitt eget samvete kan aldrig förlåtas. Han är förlorad.

Esther Vi får se. Det att jag återfunnit er måste ju ändå klart bevisa att ingenting är omöjligt.

Miriam Gå nu. Tack för besöket.

Tirza Vi måste få hämta oss efter den överväldigande positiva chocken.

Esther Bra att ni åtminstone upplever den positivt.

Miriam Det är det som är frågan. Jag är rädd att den kom för sent. Gå nu. (Damerna avlägsnar sig. Esther börjar gå tillbaka, möter David och vakten vid utgången.)

vakten Nå, blev någon glad åt ditt besök?

Esther Huvudsaken var att jag blev det.

David Hur kunde du bli det? Jag kunde inte tänka mig något mer deprimerande än att ha med obotligt sjuka att göra.

Esther Det finns inga obotliga sjukdomar. Och det finns de som kan bota värre saker än obotliga sjukdomar.

David Vad talar du om?

Esther Du får se, David.

David Den där Jesus från Nasaret har satt griller i huvudet på dig.

Esther Inte griller, David. Uppllysning.

David Det är samma sak.

Esther Bara för den okunnige. Kom nu. Vi har fler spetälskekolonier att besöka. (De går vidare.)

vakten De damerna tröttnar då aldrig på att ge folk en bättre behandling än vad någon förtjänar. Bara därför lever människosläktet vidare trots sin fördömda hopplöshet. (går)

Akt V scen 1. Åskådarläktaren.

Esther Säg mig, far, vilka är de olika körkarlarna?

Simonides De är sex till antalet, tre greker, en sidonier, en romare och Ben Hur.

Esther Och de kör alla med fyra hästar vardera?

Simonides Ja, och granna hästar är det.

Esther Vilka är de grannaste?

Simonides Svårt att säga. Och det smärtar mig, att i ett sådant här lopp så måste flera av dem bli så svårt skadade att de måste avlivas.

Esther Är det inte mera synd om körsvennerna, om de förolyckas?

Simonides Det är just frågan. Det är ju de som är ansvariga för plågandet av hästarna. Det är en vansinnig sport, men romarna kräver den.

Esther Har Juda Ben Hur varit dåraktig som gått med på att tävla kanske till döds med Messala?

Simonides Det är en hederssak mellan dem. De måste göra upp på något sätt. Messala är ansvarig för Ben Hurs förlorade mor och syster, och Messala kan inte gottgöra det. Alltså måste det bli en uppgörelse. Den hade inte kunnat genomföras på ett ståtligare sätt.

Esther Ja, det är väl i alla fall rent spel, då fyra andra deltar också.

Simonides Precis. Det eliminerar alla risker till fusk. Annars fuskar romarna alltid.

Esther Jag måste bekänna en sak. Judas mor och syster lever.

Simonides Har du funnit dem?

Esther Bland de spetälska i grottorna utanför staden.
Simonides Herre du milde! Då lever de åtminstone! Har du berättat för Ben Hur?
Esther Jag fick lova dem att vänta till efter kappkörningen.
Simonides Det var förnuftigt.
Esther Både de och jag hoppades att kappkörningen skall leda till försoning dem emellan, varefter ett nytt liv kanske kunde börja med Miriam och Tirza återuppståndna.
Simonides Är de mycket illa däran?
Esther Jag vet inte. De skylde det mesta.
Simonides Naturligtvis. Men de lever. Det är huvudsaken.
Esther Jag tror att det kan finnas bot.
Simonides Inte medicinsk.
Esther Jag tänker på Jesus från Nasaret.
Simonides Undergöraren?
Esther Ja. Han har botat spetälska förut.
Simonides Om inte han kan göra det kan ingen göra det.
(En annan del av läktaren.)
Pilatus Är det bara en romare?
Marcellus Var lugn. Han är överlägsen alla de andra.
Pilatus Även juden?
Marcellus Det måste han vara. Jag har satsat allt på min son.
Pilatus Jag också. I detta lopp har Rom inte råd att förlora.
Marcellus Nu sätter de i gång.
Pilatus Vad tror du om sidoniern?
Marcellus Han är djärv men satsar för hårt. Han har ingen chans mot Messalas överlägsna och erfarna strategi.
Pilatus Han tar ledningen genast.
Marcellus Naturligtvis. Han vet ju hur man skall göra.
Pilatus Där åkte atenaren ut.
Marcellus Nej, men han blev efter, och det räcker för att han skall förlora loppet. Han har ingen chans längre. *(Ett rop bland publiken.)*
Esther Hjälp! Vem var det, far?
Simonides Bysantierns vagn måste ha träffat atenarens. Jag är rädd att Kleantes är uträknad och död eller döende. Man kan inte bli överkörd i ett sådant här lopp och överleva.
Esther Ohyggligt!
Simonides Ja, det är en blodig sport. Romarna älskar blodiga sporter.
Pilatus Ser du Arrius?
Marcellus Naturligtvis. Han låg sist från början och var antagligen tillfälligt bländad av solen, men nu tävlar han faktiskt med Messala. De andra tre är praktiskt taget uträknade.
Pilatus Han får inte vinna!
Marcellus Nej, han är ju jude. Han kan inte vinna.
Pilatus Och om han vinner?
Marcellus Då är vi ruinerade. Sheik Ilderim, som äger hans fyrspann, lurade mig till ett överdrivet vad.
Pilatus Några judar provocerade mig till det samma.
Marcellus Han får inte vinna.
Esther Vad gör Messala nu?
Simonides Han piskar Ben Hurs hästar. Det får man inte göra. Det är fusk och sabotage.
Esther Han gör det ändå. Han är tydligen en dålig förlorare.

Simonides Han är ingen förlorare ännu. Han hade kunnat vinna med rent spel. Nu måste hela publiken ta parti för Ben Hur.

Esther Han tycks klara sina hästar.

Simonides Ja, han har bättre kontakt med sina hästar än Messala, som bara driver på sina med soldatens hänsynslöshet och okänslighet.

Esther Nu segar han sig upp i jämnhöjd med Messala!

Simonides Messala är förlorad.

Esther Inte ännu.

Pilatus Vad menar du om judens manöver?

Marcellus Riskabel. Men det värsta är att Messala tappar koncentrationen. I stället för att hålla kursen blänger han åt juden.

Pilatus Juden har initiativet.

Marcellus Det ser inte bättre ut.

Pilatus Nu kör han om honom.

Marcellus Messala, vid Jupiter, se framåt och tappa inte precisionen!

Pilatus Han hör dig inte. Han är förlorad.

Marcellus (reser sig) Vad tusan gör Ben Hur?

Pilatus (reser sig) Nej!

(Ett ramaskri från åskådarna.)

Esther (bedövad) Vad hände?

Simonides Ben Hurs hjulaxel måste ha tagit i Messalas vagn. Det var samma sak som hände med atenaren. Bara så kan vagnen ha välvt. Sidoniern hade ingen chans att väja.

Esther Jag kan inte se något för dammet. Blev han krossad?

Simonides Fullständigt överkörd och massakrerad. Jag är rädd, Esther, att det inte blev något av den försoningen.

Pilatus Jag beklagar, Marcellus.

Marcellus Det får inte vara sant!

Pilatus Du vet hur det går till vid våra sportevenemang. Faller man så faller man.

Marcellus Han får inte vara död!

Pilatus Tror du han hade någon chans att överleva en sådan mangling?

Marcellus Jag måste ner och ta hand om honom.

Pilatus Du menar samla ihop resterna.

Marcellus Var inte så grym, Pilatus. Han var i alla fall min son.

Pilatus Ge dig iväg du och begrav honom. Jag måste lagerkröna segraren, vilket blir mycket tyngre. Han är ju inte bara en icke-romare utan dessutom en jude.

Marcellus Glöm inte att han är romersk medborgare och bär Arrius namn.

Pilatus Det gör det hela ännu värre. *(Marcellus går.)*

Simonides Han har vunnit, Esther. Ben Hur har segrat.

Esther Men han har förlorat duellen.

Simonides Det återstår att se. Messala kan ha överlevt.

Esther I så fall kanske de ännu kan försonas.

Simonides Ingenting är omöjligt, Esther. Huvudsaken är att Ben Hur är oskadd.

Esther Ja, det är huvudsaken.

(Gradvis töms läktaren och scenen.)

Scen 2. Ben Hurs lagerkröning.

(Han stiger upp till hela folkets hyllning och vänder sig om och vinkar till allmänheten.)

Pilatus Jag såg hela loppet och kunde bevittna hur Messala använde ojusta metoder. Däremot kunde jag inte avgöra hur exakt det gick till när han havererade, men jag hoppas du som segrare inte körde med lika ojusta metoder.

Hur Säg som det är, herr prokurator. Ni hade hellre sett Messala än mig som segrare.

Pilatus Det är riktigt, men inte av det skäl som du tar för givet. Faktum är att alla de förmögna i staden hade satsat sina vad på Messala, och samtliga förlorar väldigt mycket pengar, ty hans odds var ordinära då så många tog honom för given segrare, medan dina var skyhöga.

Hur Det är inte mitt fel.

Pilatus Nej, och inte heller kan du belastas för att Messala nu ligger döende om inte död. Det hör till sportens regler, att det kan sluta så och ofta gör så för fler än en, i det här fallet två, en ädel atenare och en lika ädel romare.

Hur Till saken, herr prokurator, så vi får det undanstökat, ty jag vill gärna träffa Messala innan han dör.

Pilatus Så mottag då lagern, Judas Arrius Ben Hur, för en ärlig seger i ett ärligt lopp, som hade kunnat få ett betydligt oärligare förlopp. *(kröner honom)*
(Esther kommer fram.)

Esther Gratulerar till segern, Juda Ben Hur, som kostade två människoliv i onödan, men nu kan jag äntligen tala.

Pilatus Vad har du på hjärtat, min dotter?

Esther Juda, din mor och syster lever.

Hur (till sig) Vad säger du? Hur vet du det? Varför har du inte sagt något tidigare? Hur länge har du vetat det?

Esther Juda, de ställde mig själva det villkoret att jag skulle tåga om saken tills loppet var kört, ty de är inte i sin allra bästa form. Båda är anfrätta av spetälska.

Hur Spetälska! Hur fick de det?

Esther Troligen genom tre år under ohygieniska förhållanden i fängelse.

Hur Som Messala dömde dem till fastän de var fullkomligt oskyldiga, vilket han mycket väl visste. För mig genast till dem. *(omfamnar henne)* Men ändå är det den bästa tänkbara nyhet, att de över huvud taget lever! *(gråter)* Ack, vad de måste ha gått igenom! Mor, som alltid var så noga med sitt yttre! Vilken förnedring! Vilken kränkning!

Pilatus De lever, Ben Hur. Messala kanske inte lever så länge.

Hur Ni har rätt. Esther, jag har en bättre idé. Jag måste gå till Messala. Vi måste försonas innan han dör. För dem dit. Han måste själv få träffa dem och se dem. Även han måste få veta att de lever innan han dör. Kan du göra det?

Esther Givetvis.

Pilatus Gott, Juda Ben Hur. Messala väntar på att få försona sig med livet innan han dör.

Hur Jag ilar. Ila du även, Esther. Messala får inte hinna undan innan han har sett dem.

Pilatus Skynda er, barn, ty döden har alltid bråttom när det gäller.
(De bryter upp.)

Scen 3. Messalas dödsläger.

Messala Kommer inte Ben Hur?

Marcellus Ta det lugnt, min son. Gör inte dina plågor värre med att spanna dig. Han kommer, var så säker.

Messala Jag måste få försona mig med honom innan han dör.

Marcellus Det vet han om. Han måste lagerkrönas offentligt av Pilatus först.

Messala Stackars Pilatus. Nu blir han inte av med sitt ämbete utan måste sitta kvar.

Marcellus Ödet ville det så. Det var inte ditt fel, Messala. Du gjorde väl ifrån dig på arenan.

Messala Men Ben Hur slog mig ändå. Han hade tur, och jag brukade ojusta metoder.

Marcellus Gjorde inte han det också?

Messala Jag tror inte det var avsiktligt. Hans hjulnav kom åt mina hjulekrar. Det hade lika gärna kunnat vara tvärtom. Att sådant kan hända hör till sportens regler. Det var ingens fel men hans tur och min otur.

Marcellus Jag tror han kommer nu.

Hur (träder in med någon iver) Messala!

Messala Juda Ben Hur! Du hann i tid! Jag är inte död ännu! Tacka Jupiter eller försynen för det. Men gudarna vet att jag bara längtar efter att få slippa mina plågor.

Hur (till Marcellus) Kan ingenting rädda honom?

Marcellus Han har alltför mycket inre blödningar. Läkarna ger honom maximalt en timme. Han borde ha varit död redan.

Messala Juda Ben Hur, ännu kan vi försonas.

Hur Kan vi?

Messala (griper hans arm) Vi var bröder en gång. Minns du det? Jag skulle gifta mig med din syster. Minns du det? Jag har aldrig glömt det. Jag har aldrig tänkt på att gifta mig med någon annan. Jag hade henne alltid kvar i mitt hjärta, hur hårt stenbesatt det än blev av den förfärliga kadaverdisciplinen i armén, som far tvingade mig in i. Kan du förlåta mig att det gick som det gick? Jag ville det inte, och du ville det ännu mindre, men ett grymt öde behagade ställa till det för oss.

Hur Messala, min syster lever.

Messala Lever hon?

Hur Jag har just fått veta det. Hon är på väg hit med min mor. Fastän vi orättvist slogs av det mest orättvisa tänkbara öde har det inte kunnat knäcka någon av oss. Jag blev till och med romersk medborgare och förmögen bara genom att jag insisterade på att ändå överleva.

Messala Kommer de hit? Båda två?

Hur De är på väg.

Messala Då kan jag kanske ändå dö lycklig. Men du har inte svarat på min fråga.

Hur Vilken fråga?

Messala Kan du förlåta mig?

Hur (lossar hans grepp om hans arm, något distansierande) Messala, jag kan förlåta dig och vad du gjorde oss, men jag kommer aldrig att kunna förlåta Rom.

Messala Då anklagar du rätt part. Rom förstörde allas våra liv.

Marcellus Jag tror att de kommer nu.

Esther (kommer med Miriam och Tirza beslöjade efter sig) Lever han?

Hur Han har inte långt kvar.

Messala Träd fram, mina damer. Jag har vållat er mycket ont, men din bror, min älskade Tirza, som jag aldrig övergivit i mina tankar, har ändå förlåtit mig. Kan ni också förlåta mig?

Hur (allvarligt) Träd fram, mor och syster, och visa er för Messala. Jag vet hur det är ställt med er. Visa Messala hela vidden av hans brott.

Tirza Det vet Gud, att vi aldrig ville vara så grymma som livet blev mot oss. (kommer fram med Miriam, avslöjar sig och avlägsnar även Miriams skyddande slöja, så att hela deras förfärliga vanställdhet blir uppenbar)

Messala (chockad) Nej! Vad som helst men inte detta! Då är till och med döden bättre! (sätter handen för ögonen och kvöder i förtvoolan)

Hur Se ditt verk, Messala, i Roms namn. Hur skulle vi väl någonsin kunna förlåta dig eller Rom? Jag kan göra det, men livet kan det icke, ty det är kränkt till oigenkännlighet.

Miriam Skona honom, min son. Han visste inte vad han gjorde.

Hur (omfamnar henne ömt och nästan förtvövat) Jo, mor, han visste vad han gjorde i Roms namn, och han ansåg sig inte kunna göra annat, ty han måste lyda order eller förlora sin karriär. Det var det valet han stod inför, och han valde fel, ty han valde att bli romersk omänniska i stället för att förbli människa.

Tirza (kommer fram till Messala och stryker hans svettiga panna) Min vän, jag förlåter dig, ty du visste inte vad du gjorde. Vi har rätt att hålla Rom ansvarigt men icke dig.

Messala Tack, syster. Jag har fått min lön. Jag önskar att hela Rom kunde gå under med mig, ty det skulle det förtjäna, så många liv som det har förstört.

Marcellus Säg inte så, min son. Alla stater och all politik kan icke existera utan oskyldiga offer och lidanden, precis som krig inte kan utkämpas utan att folk stupar.

Messala Klen tröst, min far, ty mitt liv är förstört och kan aldrig få någon upprättelse. Jag är en död och misslyckad man, och det är rätt åt mig, ty jag följde hellre Rom än mitt samvete. Tack, mina judiska vänner, för att ni inte fördömer mig, ty det gör jag ändå alldeles tillräckligt själv. *(dör)*

Marcellus Han är färdig.

Hur Min vän och bror, hur mycket skada du än vållade oss kunde ändå ingenting skilja dig från vårt hjärta. Jag är glad att vi ändå än en gång kunde återförenas en sista gång före din sista avfärd.

Tirza Vila i frid, Messala. Vi förlåter dig.

Miriam Du har kommit undan och är fri, medan vi har den tyngre lotten att nödgas leva vidare.

Hur Kom, mor och syster, och min Esther, vi är färdiga här. *(tar hand om dem)*
Vi har ingenting mer att säga Messala. *(går ut med dem)*

Marcellus (knäböjer vid sin sons lik) Min son, förlåt mig, om du kan, innan du stiger i Karons båt, men jag kommer snart att följa dig efter, för att försona att jag tvingade dig vart du icke ville. *(gråter bittert)*

Scen 4. Capri.

Tiberius Berätta mera om den där undergöraren i österlandet. Vad är det för en gynnare egentligen? Kan han sina saker, eller är det bara en kvacksalvare och taskspelare som alla andra?

läkaren Han tycks verkligen vara något av en mirakeldoktor. Jag har fått upprepade rapporter om hans effektivitet. Han inte bara botar spetälska och kurerar blindhet, utan han lär till och med ha uppväckt en och annan död.

Tiberius Skendöda förstås? Det är alltid skendöda det handlar om när det gäller uppväckandet av döda.

läkaren Det är inte så säkert i hans fall. I ett av fallen hade den döde faktiskt legat begravd i tre dagar, och han lär till och med redan ha börjat lukta. Just detta fall har jag bett om en särskild undersökning av, men de olika rapporterna bekräftar varandra.

Tiberius Då är det min man. Om inte han kan bota mig så kan ingen det. Skicka genast bud till Pontius Pilatus att han skickar honom hit. En sådan man kan Rom inte vara utan.

läkaren Som ni vill, Tiberius Caesar.

Tiberius Han ska ju ändå tillbaka hit, så det är lika bra han tar den där undergöraren med sig. Om han lyckas med det, och mirakeldoktorn lyckas befria mig från mina plågor, så är det i så fall det första den där erbarmlige Pontius Pilatus lyckas med.

läkaren I så fall kanske hans lycka rentav är gjord.

Tiberius Ärligt talat så tror jag inte på det. Jag skickade den enfaldige Pontius Pilatus till Palestina bara därför att han var dömd att misslyckas med vad han än höll

på med. Men du har rätt. Det vore lyckligt om han skulle lyckas bryta sin egen hopplösa trend.

Scen 5.

Hur Vad är det, Esther?
Esther Dåliga nyheter, Juda. De har dragit Jesus från Nasaret inför rätta.
Hur Hur kan de göra det? Vad har han gjort? Är han inte den oskyldigaste av alla?
Esther Det verkar som om de gjort det just därför.
Hur Anklagad för vad?
Esther Jag tror inte att de vet det själva.
Hur Vilka?
Esther Överstepräster, som överlämnat honom till Pontius Pilatus.
Hur Pilatus kan inte döma honom. Då får han väl tillfredsställelsen att lätt kunna frige en oskyldig judisk fånge inför helgerna i stället för den mordiske Barabbas.
Esther Det är bäst att du går dit, Juda. Jag fruktar att något ont kommer att hända.
Hur Det gör det varje dag i Israel tack vare romarna.
Esther Jag fruktar ett värre ont än vad romarna kan åstadkomma.
Hur Som vad då?
Esther Antag att han verkligen är Messias, och att de korsfäster honom?
Hur Omöjligt.
Esther Det är därför jag vill att vi går dit.
Hur Något ondare än vad som drabbade min mor och syster kan inte drabba oss. Låt oss gå dit och se vad de sysslar med.
Esther Miriam och Tirza vill gärna följa med.
Hur Låt dem. Det är ju en undergörare det handlar om, och du känner ju honom.
Esther Bara flyktigt. Jag har hört honom predika.
Hur Det vore synd om det skulle vara för sent för oss andra att få höra honom. Kom, Esther. Vi skall följa honom. *(tar hand om henne, och de går ut)*

Scen 6. Hos Pontius Pilatus.

Pilatus Vad skall jag göra med dig, din drömmare? Du skulle ju inte kunna göra en fluga för när. Vad har du gjort för att ha retat upp dina överstepräster så emot dig? Har du avslöjat deras korrupcion? Har du förolämpat dem i deras kärleksaffärer och vänsterprassel? Du vill ju inte ens försvara dig. Tänker du bara passivt låta världen förinta dig? Gudarna vet att jag vill ge dig fri, du verkar ju vara den enda oskyldiga människan i Palestina, men överstepräster påstår att du ifrågasätter kejsarens auktoritet. Gör du det? Är du judarnas konung, som somliga påstår? Jag har försökt ta reda på allt om dig, du tillhör inte zeloternas sekt men har haft vissa esséiska kontakter, men den sekten är helt världsfrånvärd. Hur kan du då utgöra en fara för imperiet? Jag förstår inte vart dina överstepräster vill komma. Kan du förklara det för mig? Nej, du bara tiger. Fan också! Vad har jag gjort för att få ett sådant samvetsfall på halsen? Jag skulle ha blivit avlöst här och såg fram emot att äntligen få komma tillbaka till Rom med prickfritt protokoll från min ämbetsperiod här, och så går min avlösare och kör ihjäl sig i en rännarbane, så att jag måste fortsätta mitt självplågeri här lite till. I stort sett har det ändå gått bra för mig under mitt prokurat här i världens värsta intrignäste efter Rom, jag har kunnat hålla relativt god ordning, och så skickar dina överstepräster mig ett fall som ditt på mina händer och nästan kräver att jag skall avrätta dig utan att egentligen ens anklaga dig för

något brott. De känner sig hotade av dig. Varför? Bara för att du predikar? Men du predikar ju oskyldigheter, du är pacifist och idealist och en fullständig drömmare som sådan, aldrig kan Rom hotas av en filosof, vi har ju alltid haft otaliga andra sådana som fått vara i fred och som lämnat riket i fred. Varför skulle du vara det första undantaget? Sokrates dömdes till giftbägaren, men han utmanade verkligen en främmande ockupationsmakt. Du har inte utmanat romarna men tydligen bara dina stackars lättstötta överstepräster. Jag vill inte ha en oskyldig filosof på mitt samvete. Kan du inte säga ett enda ord till ditt försvar? Inser du inte att det är jag som har makten att bestämma över ditt liv eller din död?

Jesus Den makten hade du inte haft om den inte var given dig från ovan.

Pilatus Alltså erkänner du min makt, alltså erkänner du Rom, alltså har Rom inget otalt med dig. Varför i fridens namn vill då dina snikna överstepräster se dig död? Du tiger. Nåväl, jag ska göra vad jag kan för dig. Jag brukar ju ge en judisk fånge fri till er påsk. Jag ska ställa dina judar inför ett självklart val. Den enda andra fånge som kan komma i fråga för frigivning är en okänd massmördare och våldsmän som ingen jude vill ha i gränderna. Jag ska ställa honom mot dig. Om dina judar då har något vett i behåll låter de mig avrätta skurken Barabbas medan de måste kräva din frigivning. Du är ju oskyldig som ett lamm. Att de inte fattar det! Det blir väl bra, min vän? Så ska jag bjuda dig på middag hos min fru vid något tillfälle, så får vi prata en smula judisk filosofi tillsammans. Det blir väl bra? Kom nu. Var inte rädd. Jag ska bara visa upp din fullkomliga renhet för folket kontrasterad mot Barabbas hopplösa kriminalitet. (*tar hand om Jesus och går ut med honom mot balkongen*)

Scen 7. Golgata.

Miriam Det får inte vara sant. De har gjort det.

Tirza Det är omöjligt.

Miriam Se själv. De tvingar honom att bära korset till sin egen korsfästelse.

Tirza Men hur kan de göra det? Han har ju ingenting ont gjort?

Miriam Säg det till dem.

en soldat Det här är ingen plats för er, mina damer.

Miriam Säg det till Jerusalems döttrar, som alla kommer hit och sörjer och klagar och gråter för en enda oskyldig mans skull som är som symbolen för all offrad oskuld i Israel. Ni kan inte stoppa dem. De kommer hit för att begrava honom. Tänker ni försöka vägra dem att göra det? (*Soldaten ger upp genast och går.*)

Hur Men hur har det gått till, David? Hur blev det möjligt?

David Jag tror att han ville det själv. Han utger ju sig för att vara Messias, men det står en massa olyckliga profetior om Messias i våra heliga böcker, om att han måste hängas på trä och straffas som en illgärningsman och så vidare, och för att alla dessa profetior skall gå i uppfyllelse och bevisa att Jesus från Nasaret är Messias så måste han uppfylla dem och bära sitt kors. Så enkelt är det.

Hur Men de kommer ju att döda honom!

David Jag är inte så säker på det. Essérna är specialister på att återuppliva korsfästa när de nedtagits från korset en hårsman från döden.

Hur Menar du att det skulle ingå i Jesus plan?

David Det skulle inte förvåna mig.

Esther Kom, Miriam och Tirza. Vi skall aldrig överge Jesus så länge han lever.

Miriam Ack, detta är den slutgiltiga katastrofen för Israel!

Esther Vi är vana vid katastrofer. Det kommer alltid nya.

Miriam Du talar som om det skulle regna.

Esther Se på molnen där borta. Så som de samlar kan det mycket väl bli oväder och regn och kanske rentav storm.

Miriam Må den stormen i så fall drabba och förinta hela Rom! (*Damerna går vidare.*)

Scen 8. Hos Pilatus.

hustrun Du skulle inte ha dömt den där oskyldige nasarén.

Pilatus De tvingade mig! Jag ville det inte! Judarna är inte kloka! De föredrog en yrkeskriminell, som bara kommer att mörda bland dem igen, mot ett oskyldigt lamm! Vad kunde jag göra? Jag kunde bara två mina händer. Det var inte jag som ville det. Det var det judiska folket, styrt av deras egna galna överstepräster, som tog ansvaret på sig.

hustrun Men du utfärdade domen. Bara du kunde göra det.

Pilatus Juryn tvingade mig!

en budbärare Herr prokurator, ett bud från Rom.

Pilatus Min äntliga återkallning? Är det från Caesar?

budbäraren Ja, herre, det är från Caesar.

Pilatus Måtte det vara goda nyheter som omväxling. (*öppnar pergamentrullen*) Tiberius Caesar hälsar Pontius Pilatus, prokurator över Judéen. Det har kommit till min kännedom, att det bland dina undersåtar förekommer en berömd undergörare, en viss Jesus från Nasaret, som kan bota både spetälska och blinda utom mycket annat. Han skulle kunna vara just den rätta läkaren för mig. Var god och tag honom med dig, när du kommer hem till Rom för att avlägga räkenskap för din förvaltningstid. Tiberius Caesar. (*Pilatus sänker förintad dokumentet.*)

hustrun Vad är det?

Pilatus Jag är förlorad.

hustrun Inte nu igen. Vad har du nu ställt till med?

Pilatus (*överräcker pergamentet åt hustrun*) Läs själv. Min dom hade inte kunnat bli förfärligare.

hustrun (*läser och svimmar*)

Pilatus Du fick rätt, käraste. Jag är en katastrof. (*sätter sig förintad och sätter handen för ögonen*)

en tjänare Herr Prokurator, Juda Ben Hur är här.

Pilatus (*något desorienterad*) Juda Ben Hur? Vad vill han? Har jag inte nog med olyckor omkring mig?

tjänaren Ni lär ha kallat honom.

Pilatus Javisst ja. Nu minns jag. Visa för all del in honom. Han är den ende som kan hjälpa mig i dagens situation. Och ta hand om min hustru sedan. Hon behöver något uppfriskande. (*reser sig och sansar sig. Tjänaren kallar på förstärkning, och de hjälper ut den medtagna hustrun. Ben Hur kommer in.*)

Hur Jag förstår att ni snart skall återvända till Rom och att det är apropå det ni önskar något av mig.

Pilatus Min vän, jag har ingen aning om vem som kommer att efterträda mig, men varenda prokurator här i det här förbannade upprorslandet har haft det dubbelt så djävligt som sin föregångare. Jag tror inte det någonstans i världen finns en så god jordmån för upprorsrörelser som här i Palestina. För varje förbrytare och mördare, upprorsman och attentatsman som jag korsfäst har det behövt korsfästas två nya. Ibland har jag varit benägen att försöka korsfästa hela det judiska folket i ögonblick av realistisk klarsynthet.

Hur Vad tror ni jag kan göra åt saken?

Pilatus Min vän, vi klarar inte det här landet utan folkets stöd och samarbete från de lokala styrande. Vi lyckades vinna överstepräster på vår sida, och även publikanerna fick vi nästan med oss, medan fariséerna alltid distansierade sig från

oss under vägran att ta parti för vare sig sina egna fanatiker eller ordningsmakten, som dock är nödvändig. Inser ni judar inte det?

Hur Vart vill ni komma?

Pilatus Du har ett betydande inflytande i din stad. Jag bönfäller dig om ditt samarbete, för fredens skull, så att vi åtminstone kunde minimalisera blodsutgjutelserna. Tror ni judar att jag tycker det är roligt att korsfästa folk? Det är den värsta avrättningsform som någonsin uppfunnits, och jag skäms lika mycket för att den alls förekommer i Roms namn som jag skäms inför romerska gladiatorspel, för att tillfredsställa en vulgär populas smak för blod. Jag är en man med omdöme, Juda Ben Hur, som till och med har ett samvete, och det finns ingenting värre för en man än att av sin ställning tvingas gå emot sitt eget samvete.

Hur Åtminstone den saken har vi då gemensamt. Men där är en skillnad.

Pilatus Nå?

Hur Ni ber mig hjälpa er med att hålla ordning på judarna. Det kommer jag aldrig att kunna göra, ty jag är jude, och om jag försöker kommer mitt eget folk genast att smädande kalla mig för romare. Juridiskt är jag romersk medborgare, men mer romare än så kommer jag aldrig att bli.

Pilatus Delta då åtminstone inte i några upproriska stämplingar.

Hur Det har jag aldrig gjort. Det var alltid en självklarhet för vår familj att vi skulle hålla oss konsekvent utanför alla partistrider och all politik. Ändå drog mig Messala in i den politiska fällan med att hålla mig ansvarig för ett olycksöde, som höll på att sabotera fåfängan i ert triumfatoriska intåg i Jerusalem som prokurator för fyra år sedan.

Pilatus Det inte bara höll på. Det *var* ett sabotage, och tegelstenen som höll på att likvidera mig kom bevisligen ner från taket av *ditt* hus. Alltså var du ansvarig.

Hur Nej, ty det var en olyckshändelse. Ingen är ansvarig för en ren olyckshändelse, men ni måste prompt finna syndabocker för att allt inte fungerade helt som ni ville. Ni var sårad i er fåfänga och måste därför kunna ge någon skulden. De som fick betala för detta var min mor och min syster, som inspärrades på tre år i ett fängelse utan ljus och utan hygien i en sorts levande begraving, varifrån de visserligen kom med livet i behåll men med denna världsdels hemskaste sjukdom som brännmärkning därifrån. Var det rättvist? Står det inte i er romerska lag, att skuld till brott endast föreligger om det föreligger brottsligt uppsåt och avsikt? Jag vet, vi var inte romerska medborgare, så vi lydte inte under romersk rätt. Men ni måste förstå, att jag aldrig kan förlåta er eller Rom. Vi var inte ansvariga för att er häst fick panik genom en fallande tegelsten, men ni var ansvariga för min mors och systers omänskliga behandling i fångenskap med världens hemskaste obotliga sjukdom som följd.

Pilatus Jag beklagar allt detta, och själv fick du tre år i galärerna för ingenting. Det säger du ingenting om medan du bara tänker på dina kvinnors lidanden. Det är romantiskt och ädelt. Men jag ber dig återkomma till förnuftet. Vi har en framtid att tänka på, och jag har kunnat hålla ditt judiska folk i styr genom korsfästelser och andra oförsonliga discipliner, jag har lärt mig hantera landet, men jag har lärt känna det så väl att jag vet, att ett omfattande uppror blir oundvikligt. Om det genomförs kommer Caesar inte att tveka inför att jämna Jerusalem med marken med tempel och allt. Det är sådana konsekvenser jag vill göra vad jag kan för att undvika, och du skulle kunna hjälpa mig därmed.

Hur Nej, det kan jag inte göra, ty jag är lika mycket mot Rom som varje jude i hela världen. Du talade tidigare om samvetsfrågor. En stat som tvingar sina medborgare att handla mot sitt samvete är ingen mänsklig stat och kan inte vara i längden. För er ställnings skull tvingades du och Messala att göra vad ni gjorde mot min familj med den påföljd, att Messala nu är död och jag aldrig kommer att kunna

förlåta dig och Rom för detta. Jag kan inte hämnas själv, men jag kommer inte att lägga två fingrar emellan när judarna en dag höjer upprorsfanan och kastar ut er.

Pilatus Jag varnar dig. Det blir Jerusalems undergång.

Hur Det har gått under förut och rest sig förut på nytt. Vi är vana och vet vad det handlar om.

Pilatus Det är vettlöst av dig att inte vilja samarbeta.

Hur Jag hade samarbetat, Pontius Pilatus, med vettet som ursäkt, om ni inte hade korsfäst Israels mest oskyldiga man.

Pilatus Menar du den där olycksalige Jesus från Nasaret? Han var bara en bland många. Hans korsfästelse var inte olik någon annans. Dessutom har jag hört att han skulle ha överlevt. I efterhand fick jag veta, att man aldrig slog sönder benen på honom, då han fortfarande blödde och alltså levde. Han skulle till och med ha hämtats från graven och återbördats till livet men sedan förts i säkerhet ut ur landet någonstans österut, bara för att han skulle slippa mer besvär, och vi med honom. Är det inte sant?

Hur Det vet jag ingenting om, men faktum är att han dömdes och avrättades oskyldig.

Pilatus Han var inte ensam. Det har alltid hänt i hela världen under historiens gång, och det blir många fler i framtiden. Det är oundvikligt sådan som världen och mänskligheten är. Det är mänskligheten det är fel på, inte staten eller rättssystemet. Varför gör ni så stort väsen av en enda stackars beskedlig människa, som just för sin beskedlighets skull hade oturen att råka illa ut? Han hade kunnat försvara sig och undvika gripandet men gjorde det inte, för han var för beskedlig. Var det vårt fel?

Hur Sådana som han försvinner alltid i myllret och körs över av den vulgära hopen och den okänsliga statens urskiljningslösa stenkross och reduceras till ingenting av ignoransen, han lämnade ingenting skriftligt efter sig och inget livsverk utan bara enstaka minnen hos enskilda personer, men ändå var han inte vem som helst. Han visste vad han gjorde, han agerade som en välgörare bland sjuka och fattiga, han hjälpte folket, och han var klok och kunde predika bra, han var det vettiga undantaget i denna värld av ovet, och även om han kördes över och plattades ut till ingenting för historien att ignorera och glömma, så har han dock funnits och gjort vad han har gjort och sagt vad han sagt. Hans ande lever kvar, och även om den aldrig får någon praktisk betydelse så kan just den detaljen av hans minne få den avgörande betydelsen för ett universellt uppror mot Rom i framtiden. Liksom du betraktar jag det som oundvikligt, och ingen av oss kan avstyra det, hur du än ber mig, ty du korsfäste själv en oskyldig människa fastän du mycket väl visste att han var oskyldig, och du gjorde det i Roms namn.

Pilatus Det får jag väl äta upp för resten av livet. Nåväl, jag har inte gjort mer än så gott jag har kunnat. Det var judarna som krävde hans korsfästelse, inte jag. De fick välja mellan honom och Barabbas och valde fullständigt fel, som vulgära hopar alltid gör. Jag borde ha frigivit Jesus utan att lyssna på er judar och era överstepräster.

Hur Ja, det borde du ha gjort.

Pilatus Då har vi väl inte mer att säga varandra. Det skall bli skönt att komma härifrån, men du stannar väl kvar?

Hur Jag kommer aldrig mer till Rom.

Pilatus Jag beklagar dig. Du missar hela världen.

Hur Jag har en bättre värld i det samvete som jag aldrig ämnar svika.

Pilatus (räcker fram handen) Låt oss se. Låt oss i varje fall skiljas som vänner trots allt, trots Messala och Jesus.

Hur (besvarar hans handslag men kort, och går sedan hastigt därifrån)

Pilatus Stackars Rom. Dess problem med judarna har bara börjat.

Scen 9. Hemma.

Simonides Dock lever vi ju ändå, Juda Ben Hur. Det är väl ändå huvudsaken.

Hur Ja, som en skändad jungfru lever efter en våldtäkt, som Jeremias och judarna levde efter Jerusalems skövling, som spetälska levde fastän de var döda, som Rom lever och frodas på bekostnad av alla de folk de förslavar.

Miriam Försök att vara flexibel och mild, Juda. Livet blir så mycket lättare då. Vår religion handlar ju trots allt främst om försoning.

Hur Har man då inte rätt att ropa aj när någon slår en? Har man inte rätt att reagera inför en kränkning? Är det inte ens naturliga rätt att protestera mot en oförrätt?

Tirza Vi inte bara lever, Juda, vi har inte bara överlevt tre års omänsklig fångenskap och vår förfärliga sjukdom, utan den har till och med avstannat, så att den inte längre förvärras. Låt oss vara glada åt det lilla vi har och kunnat rädda.

Hur Vårt hus slogs i spillror med våra liv av en översittarmakts grymhets tyranni och det helt utan rätt. Jag beklagar, mor och syster och Esther, men jag kan aldrig komma över det och aldrig förlåta romarna. Jag måste på något sätt ge tillbaka och kräva upprättelse. Annars vore jag inte en judisk man.

Esther Din enda möjlighet är att göra gemensam sak med David och sälla dig till zeloterna och deras ohämmade fanatism, som är lika grym som romarnas, då de jublar varje gång ett lönnmord på en romare lyckas, med en meningslös och allt blodigare vendetta som enda resultat, med mera korsfästelser och avrättningar och tyngre förtryck. Är det en vettig väg, Juda?

Miriam Här kommer David nu.

Hur Välkommen, David.

David Jag hörde det sista av er diskussion. Jag tror jag har funnit lösningen, Juda.

Hur Nå?

David Kom med, skall du få träffa en man, som kan bli vår, om du lyckas övertala honom.

Hur Nya intriger och ränksmiderier, eller något politiskt reellt den här gången?

David Du får se. Du får bestämma. Du får bedöma mannen och se om han kan bli oss behjälplig.

Hur Vem är det?

David En viss Saulus.

Esther Den värsta förföljaren av de kristna. Är det han?

David Just han. Jag tror att Juda om någon kunde vinna honom för vår sak.

Hur Vilken sak?

David Det överlämnar jag åt dig att avgöra. Kom med nu. (*går ut med Juda*)

Miriam Vad tror ni? Vem är denne Saulus?

Esther En judisk välutbildad rabbinkandidat som dessutom är romersk medborgare. Han menar sig tjäna både judar och romare med att förfölja de kristna.

Miriam Vad har David för gemensamt med honom?

Esther Det fattar inte jag heller.

Simonides David är en intrigör som aldrig gör något om det inte har möjlighet att lyckas, och han har alltid kommit undan eller lyckats.

Miriam Jag har aldrig tyckt om honom.

Tirza Det har inte någon av oss.

Simonides Se honom som ett nödvändigt ont. Och han har kanske en lösning i sikte för Israel som kan vara ett annat nödvändigt ont.

Scen 10.

David Här är han. Möt Saulus, Juda Ben Hur.

Saulus Vad vill ni mig? Har vi inte haft nog av varandra, David?

David Lyssna på Juda, Saulus. Han kanske kan förena våra intressen trots allt.

Saulus Juda Ben Hur, en av Israels ledande män, en rik romersk medborgare som gjorde sin lycka i Rom men valde att komma tillbaka till helvetet hos Israel. Vad kan du göra för Israel, Juda Ben Hur, du som om någon har möjlighet att hålla dig utanför alla schismer?

Hur Jag har förstått att du tjänar de styrande med att vara de kristnas hårdaste förföljare.

Saulus Den kristna sekten är subversiv och hotar både vår judiska religion och den romerska ordningen. Jag är liksom du en romersk medborgare och ser som min huvudsakliga plikt att hjälpa romare och judar att samarbeta i fred med varandra. Det går inte om de kristna driver en kil mellan oss.

Hur Du accepterar alltså det romerska förtrycket och ockupationen?

Saulus Vilken jude gör det? Men det är där, och vi måste leva med det. Det enda vi kan göra är det bästa av saken. Har du något annat förslag?

Hur Jag har levt med romarna i Rom och sett den oändliga korruptionen bland den högsta politiska ledningen. De är rika som faraoner men lika sedeslösa som Sodom och Gomorra. Jag har även upplevt Jesus, den kristna ledaren, som romarna korsfäste, fastän han var världens oskyldigaste man, som bara gjorde gott som läkare och lärare och som bara predikade vett och fred. Den kristna sekten vill ingenting annat än samma sak. Den är subversiv bara genom att vara fullkomligt pacifistisk och vägra ha med våld att göra. Men Rom är en våldsstat som lever på att vara en militärdiktatur. Naturligtvis känner den sig hotad av den kristna sektens filosofiska ovärldslighet, som presenterar ett alternativ som är bättre i längden.

Saulus Vart vill du komma?

Hur Kunde vi finna ett bättre vapen mot romarna, än detta högre förstånd, denna strävan mot fred i stället för krig, denna uppmuntran till kärlek i motsats till statens hårdhet, våld och förtryck?

Saulus Försöker du omvända mig?

Hur Jag försöker få dig att se ett alternativ till det romerska förtrycket, som mycket väl kan segra i längden genom sin högre visdom och moral. Vi måste inte tolerera den romerska ockupationen och övervåldet. Vi kan ägna oss åt annat. Jag tror att med kristendomens hjälp kunde judarna lyckas med en resning mot Rom.

Saulus Men judarna vill inte veta av de kristna, som de betraktar som avfallingar.

Hur Men är de det? Har de inte samma sabbat och samma omskärelse och samma Gud? Vad är skillnaden? Skillnaden är den, att judendomen är stationär och konservativ, medan kristendomen har visioner och lever för framtiden och dess omdaning. Den har en initiativkraft, som i sin vishet och dynamik mycket väl kan slå ut hela Rom med alla dess urmodiga och primitiva avgudakulter.

Saulus Judarna skulle aldrig ta mig på allvar eller förlåta mig om jag blev kristen.

Hur Tänk på saken. Det är en mognadsfråga.

Saulus Ditt förslag är intressant. Jag har ständigt letat efter någon möjlighet till befrielse och lösning av problemet med det romerska förtrycket, men du erbjuder faktiskt en möjlighet. Jag skall tänka på saken under min resa till Damaskus. När jag kommer tillbaka skall jag besvara den.

Hur Bra, Saulus. Jag tror vi förstår varandra, och jag skall välkomna dig tillbaka.

Saulus Jag tror kristendomen, David, skulle vara en bättre lösning än din terrorism.

David Kalla det vad du vill. För mig är alla medel goda om vi bara blir av med romarna.

Hur Ha en god resa till Damaskus, Saulus, och kom välbehållen tillbaka.

Saulus Då skall vi fortsätta prata om saken. (*Hur och David bryter upp därifrån.*)

Jag såg den kristna sekten som en flamsig absurditet och tillfällig sinnessjukdom som det gällde att bota Israel ifrån, men denne betydande ledare för det intellektuella Israel har faktiskt fått mig att inse kristendomens politiska möjligheter som murbräcka mot Roms värdelösa förtryckarideologi. Vi får se när jag kommer tillbaka från Damaskus hur världen ser ut då. Jag hoppas bara att kristendomen inte skall hundra mig från att kunna se klart. Hmmm....

Slut.

(Göteborg 14 april 2011)